

Vokalni opus hrvatskih skladateljica poslije II. svjetskog rata

Zec, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:321202>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-12**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

IV. ODSJEK

TEA ZEC

VOKALNI OPUSI HRVATSKIH
SKLADATELJICA NAKON DRUGOG
SVJETSKOG RATA

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

IV. ODSJEK

VOKALNI OPUSI HRVATSKIH SKLADATELJICA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: mr. art. Kristina Beck-Kukavčić

Student: Tea Zec

Ak.god. 2020/2021.

ZAGREB, 2021.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

mr. art. Kristina Beck-Kukavčić

Potpis

U Zagrebu, 27.svibnja.2021.

Diplomski rad obranjen _____, s ocjenom _____

POVJERENSTVO:

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE
AKADEMIJE

Najljepše se zahvaljujem svojoj mentorici, mr. art. Kristini Beck-Kukavčić što me još od srednjoškolskih dana kao moj pjevački pedagog poticala da izvodim i time zavolim hrvatsku vokalnu baštinu. Također sam joj vrlo zahvalna za svu pomoć, podatke i savjete koje mi je udijelila pri izradi ovoga rada. Drago mi je što sam svoje glazbeno školovanje u smijeru pjevanja započela upravo kod nje u klasi, što sam se zahvaljujući kolegiju Hrvatska vokalna bašina kojeg vodi upoznala s bogatim opusom hrvatskih skladateljica i izvodila ga, te što ću pod njenim mentorstvom braniti svoj diplomski rad. Ujedno se zahvaljujem svim kolegicama koje su svojim osvrtima na djela sudjelovale u radu, skladateljicama koje su mi osobno putem internetske mreže pružile podatke te svojoj obitelji, prijateljima i profesorima na njihovoj velikoj podršci.

Sažetak

Diplomski rad usmjeren je na hrvatske skladateljice 20. stoljeća koje su svoje opuse posvetili i vokalnim kompozicijama. Sve su rođene poslije Drugog svjetskog rata i osobito su aktivne na području vokalne glazbene umjetnosti. Neke od njih danas su na početku svoje skladateljske karijere. Rad započinje povijesnim uvodom o prvim hrvatskim skladateljicama, gdje nailazimo na Jelenu Pucić-Sorkočević, koja se sa svojim popijevkama za glas i glasovir uvrstila među prve hrvatske skladateljice 18. stoljeća, dok se najpoznatijom i najčešće prvom zapravo smatra skladateljica Dora Pejačević, s bogatim skladateljskim opusom poznatim i izvođenim diljem Hrvatske i Europe. Pomalo zaboravljena, ali opusom jednako značajna skladateljica 20. stoljeća Ivana Lang, stvaranju glazbe pristupala je vrlo emocionalno te je za mnoge njen rad vrlo inspirativan, ali još uvijek nedovoljno istražen. Suvremene skladateljice poput Đeni Dekleva-Radaković, Sanje Drakulić, Olje Jelaske, Tatjane Vorel, Sande Majurec, Laure Mjede Čuperjani, Mirele Ivičević, Margarete Ferek-Petrić, Sare Glojnarić i brojnih drugih manje su izvođene, ali također daju poseban doprinos hrvatskoj vokalnoj baštini. Stoga sam se u ovom radu usmjerila na suvremene skladateljice s nadom da ću potaknuti sljedeće generacije na istraživanje i izvođenje njihovih vokalnih opusa.

Ključne riječi: hrvatske skladateljice, suvremene skladateljice, hrvatska vokalna baština, vokalni opus, popijevke

Summary

The thesis is focused at Croatian female vocal composers of the 20th century. All of them were born after the Second World War and most of them are still active. Some of them are even at the early stage of their work. A brief historical introduction is provided in the beginning of this thesis. The first known female Croatian composer is Jelena Pucić-Sorkočević, who wrote songs for voice and piano arrangements. She is somewhat forgotten compared to Dora Pejačević, whose grand opus has been performed across Europe, and has left an immense mark on Croatian music history. Although less known, but equally significant is the work of Ivana Lang, with a very emotional approach to composing and inspirational for many following composers, but still insufficiently researched. Not performed that often are modern-era composers such as Đeni Dekleva-Radaković, Sanja Drakulić, Olja Jelaska, Tatjana Vorel, Sanda Majurec, Laura Mjeda Čuperjani, Mirela Ivičević, Margareta Ferek- Petrić, Sara Glojnarić and many more, yet they bring an important contribution to the Croatian vocal composition heirdom. Therefore, they will be the main focus of this thesis and I hope to inspire others to further research and perform their opus.

Keywords: Croatian female composers, contemporary female composers, Croatian vocal heritage, songs

SADRŽAJ

1. Povijesni uvod o prvim hrvatskim skladateljicama	1
2. Đeni Dekleva-Radaković	4
2.1. Solo pjesme	5
2.2. Autorski koncert u povodu 70. rođendana	6
2.2.1. Osvrt na skladbu <i>La mia terra</i>	9
3. Sanja Drakulić	11
3.1. Istaknuta djela za glas	12
3.1.1. Opera <i>Kraljevi i konjušari</i>	13
3.1.2. Osvrt na ariju <i>Moja majka tebi je u srcu</i>	15
4. Olja Jelaska	21
4.1. Vokalno – instrumentalne skladbe i scenska djela – opere	23
5. Tatjana Vorel	26
5.1. Vokalni opus	26
6. Sanda Majurec	28
6.1. Popis skladbi za glas	29
6.1.1. <i>Četiri pjesme nizašto</i>	29
7. Laura Mjeda Čuperjani	31
7.1. Skladbe za glas	32
7.2. Drugi o skladateljici	34
8. Mirela Ivičević	37
8.1. Popis skladbi za glas	38
8.1.1. <i>Za tri lipe</i>	39
8.1.2. <i>Karussell</i>	40
9. Margareta Ferek-Petrić	41
9.1. <i>Liederzirkus</i>	43

9.1.2. <i>Compliments</i>	43
9.2. O praizvedbi opere <i>Elsa</i>	49
9.3. Razgovor o operi <i>Elsa</i>	51
10. Sara Glojnarić	55
10.1. Skladbe za glas i opere	56
10.1.1. <i>Pray, chuck, come hither</i>	57
10.1.2. <i>Im Stein</i>	58
10.1.3. <i>Kein Mythos</i>	59
10.2. Glojnarić o svojoj glazbi	59
11. Zaključak.....	61
12. Literatura i mrežni izvori	63

1. Povijesni uvod o prvim hrvatskim skladateljicama

Prve kompozitorice u Hrvatskoj potječu iz ugledne dubrovačke plemićke obitelji Sorkočević. Neki izvori navode da je Marina Sorkočević, kćer poznatog hrvatskog skladatelja Luke Sorkočevića iz razdoblja pretklasicizma, skladala možda nekoliko manjih vokalnih djela na svjetovne i duhovne tekstove, no djela joj do sada nisu pronađena. U širu obitelj ogranka Pucić-Sorkočević udana Jelena Ranjina, svestrano obrazovana i nadarena dubrovačka aristokratkinja, skladala je početkom 19. st. sedam popijevki za glas i glasovir ili čembalo na vlastite parafraze stihova Pietra Metastasija, najznačajnijeg libretista 18. stoljeća, koje odlikuje uobičajeni klasicistički slog.¹ Šest skladbi sačuvanih u samostanu Male braće u Dubrovniku te jedna sačuvana samo kao skica, očituju jednostavnu glazbenu fakturu svojstvenu amaterskim glazbenicima toga doba.

Prva moderna hrvatska skladateljica Teodora (Dora) grofica Pejačevića rođena je 1885. u Budimpešti, djetinjstvo je provela u obiteljskom dvorcu u Našicama. Već u dobi od dvanaest godina počela je skladati minijature za glasovir te za violinu i glasovir. Potom su slijedile popijevke te komorna i orkestralna djela. Skladala je i popijevke za glas i orkestar. Svoje glazbeno obrazovanje Dora Pejačević započinje u Zagrebu. Čim su roditelji shvatili da njezine sklonosti za glazbu prelaze uobičajene okvire mladenačke razbibrige aristokratskih djevojaka, omogućili su joj uoči Prvoga svjetskog rata usavršavanje u Dresdenu. Ishodište njezina skladateljskog izričaja je romantička tradicija, na kojoj je gradila vlastiti glazbeni izraz temeljen na znalačkoj obradbi forme, povremenoj otvorenosti prema novim harmonijskim postupcima i sklonosti prožimanju tematske i motivske građe. Autorica prvog glasovirskog koncerta u hrvatskoj

¹ Sorkočević. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 18. 5. 2021. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57208>

glazbi svoj vrhunac na području vokalne lirike ostvarila je u *Tri pjesme (Drei Gesänge)* opus 53, napisane 1920. na tekst F. Nietzschea i s elementima impresionističke harmonije i deklamacije. Skladala je 33 solo-popijevke, obuhvaćene s 14 opusa, dijelom povezane u cikluse na stihove odabranoga pjesnika. Osim posljednjih (*Tri dječje pjesme* na tekst J. Jovanovića Zmaja), sve su nastale na njemačke stihove. Njezin opus sastoji se od 57 registriranih djela, koja su uglavnom sačuvana u njezinoj ostavštini pohranjenoj u Hrvatskome glazbenom zavodu u Zagrebu.² Dora Pejačević zauzima istaknuto mjesto u hrvatskoj kulturi. Svojim profinjenim glazbenim izrazom pridonijela je pluralizmu glazbenostilskih opredjeljenja u Hrvatskoj početkom 20. st. Uz B. Bersu i J. Hatzea, bitno je pridonijela uspostavi hrvatske glazbene moderne i novih profesionalnih skladateljskih mjerila. Posljednja postaja na njezinu životnom putu bila je München kamo odlazi nakon udaje i ostaje do iznenadne smrti nakon poroda 1923. godine. Sahranjena je u obiteljskoj grobnici Pejačevićevih u Našicama. (Kos, 1998.)

Nakon istaknute Dore Pejačević pojavljuje se skladateljica, ujedno pijanistica i klavirska pedagoginja Ivana Lang, rođena 1912. u Zagrebu, školovana u Zagrebu i Salzburgu. Dok je na život i stvaralaštvo Dore Pejačević uvelike utjecaja imao Prvi svjetski rat, Ivana Lang, iako rođena prije istog povijesnog događaja, skladati je započela 1940-ih, u doba dominantne ideologije nacionalnog smjera. Istina jest da skladateljica svojim stvaranjem nije slijepo pristajala na dominantne estetičke ideologije, kako na radikalno novo, tako ni na nacionalno.³ Autorica je zadržavajućeg opusa od preko stotinu djela. Najbrojnije su joj glasovirske skladbe i solo-popijevke, premada se okušala i u većim formama. Skladateljica je napisala Koncert za klavir i orkestar, opere *Kastavski kapetan*, dva baleta te je autorica na desetke vlastitih dnevnika iz kojih se

² Pejačević, Dora. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 18. 5. 2021. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=47324>

³ Preuzeto sa: <https://www.klasika.hr/index.php?p=article&id=357>

rekonstruirala kulturni život tadašnjeg Zagreba. Solo-popijevke skladala je na tekstove hrvatskih književnika, D. Domjanića, A. G. Matoša, V. Vidrića, V. Parun i drugih ili narodnih pjesama. Melodiku oblikuje prema tekstu, a u popijevke na narodnu poeziju unosi obilježja istarskoga i zagorskoga folklor.⁴ Budući da je njen skladateljski imperativ bio ostati slušatelju razumljiv, oslanjajući se na tradiciju, njezina bi se skladateljska estetika mogla definirati sintezom neoklasičnih i kasnoromantičnih elemenata. Za svoju glazbu znala je reći da je “oporo lirična”, a glazbena kritika u njoj prepoznaje i utjecaje impresionizma. Ivana Lang umrla je u rodnom Zagrebu 1982. godine, a njezina cjelokupna ostavština, partiture u rukopisu, njezina korespondencija i dnevnik te ostala dokumentacija u posjedu su njezine kćeri, mezzosopranistice i vokalne pedagoginje Kristine Beck-Kukavčić.

Skladateljica Ivana Lang svojim je opusom izgradila most u povijesti hrvatske glazbe od Elene Pucić-Sorkočević i Dore Pejačević prema suvremenim hrvatskim skladateljicama kojih je danas sve više.

⁴ Preuzeto sa: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11096>

2. Đeni Dekleva-Radaković

Istarska skladateljica rođena je u Pazinu, 1949. godine. Svoj glazbeni put počinje već u ranom djetinjstvu uz oca Mirka Deklevu, znanog glazbenog pedagoga u Pazinu, uz kojeg stječe osnovno glazbeno obrazovanje svirajući prvo flautu, zatim harmoniku. Srednju glazbenu naobrazbu stječe u Glazbenoj školi Ivana Matetića Ronjgova u Puli – smjer: klavir, harmonika i glazbena teorija. Klasičnu harmoniku studira na Staatliche Musikschule u Trossingenu kod prof. Fritza Doblera i prof. Huga Notha. Nakon poslijediplomskog studija harmonike, upisuje kompoziciju i klavir na Akademiji za glasbo u Ljubljani u klasi prof. Dane Škerla i klavir u klasi prof. Hilde Horak.

Već po završetku studija profesorica je harmonike i gitare u glazbenoj školi Ivan Matetić Ronjgov u Puli. Kasnije je radila i u glazbenim školama u Pazinu i Poreču, predavala i klavir, harmoniju na klaviru, polifoniju. U tom razdoblju radi na kreiranju novog plana i programa za klasičnu harmoniku na razini srednjoškolskog glazbenog obrazovanja u Hrvatskoj, a istodobno uvodi novu tehniku korištenja melodijskih basova koja je bila od temeljne važnosti za budući razvoj tog instrumenta u Hrvatskoj. Kroz godine djelovala je i kao voditeljica i ravnateljica, te napredovala kroz zvanja docentice i izvanredne profesorice u redovnu profesoricu. Više godina bila je prorektorica za nastavu i studente i predsjednica sustava za kvalitetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. 2015. godine odlazi u mirovinu i radi honorarno.

Predsjednica je programskog i stručnog odbora Susreta amaterskih zborova Naš kanat je lip u Poreču od 2003. godine, te je ujedno i urednica Zbirke Naš kanat je lip od 7. do 9. izdanja te Zbirke duhovnih skladbi br.1. Predsjednica je Komisije za glazbeno-scensku djelatnost Istarske županije i članica Savjetodavnog odbora za pitanja kulture Istarske županije.

Višestruko je nagrađivana umjetnica na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Dobitnica je više od 38 priznanja raznih ustanova, udruga i manifestacija. Između mnogih priznanja dobila je i nagradu za životno djelo “30 April” u Poreču 2018. godine.⁵ Skladateljica je izdala 15 samostalnih zbirki s vlastitim skladbama, a njena djela izvođena su na mnogim manifestacijama i koncertima, te natjecanjima u Hrvatskoj i inozemstvu (Italija, Slovenija, Ukrajina, Irska, Austrija, Njemačka, Češka, Francuska, Island, Kina, Poljska, SAD, Finska, Čile itd.).

Uz skladanje djeluje i kao zborovođa mješovitog pjevačkog zbora Joakim Rakovac⁶ u Poreču te nastupa kao pijanistica diljem bivše Jugoslavije, Hrvatske, Italije, Češke, Slovačke, Njemačke, Francuske itd. Bavi se umjetničkom djelatnošću kao solist, ali i u komornom muziciranju. Članica je Dua Istria, Dua Romantico i Dua Arioso.

2.1. Solo pjesme

U njenom stvaralačkom opusu, osim brojnih orkestralnih, komornih, zbornih, klavirskih skladbi, skladbi za harmoniku te gitaru mogu se pronaći i solo pjesme.

Solo pjesme za sopran i klavir:

- *Košuta i djevojka* (1980.), tekst: Antun Gustav Matoš
- *Cucal* (1998.), tekst: Gianpietro Musizza
- *El caro* (1998.), tekst: Gianpietro Musizza

⁵ Preuzeto sa: <https://porestina.info/povodom-rodendana-deni-dekleva-radakovic-u-muzeju-mimara-u-zagrebu-odrzan-je-svecani-koncert/>

⁶ Mješoviti pjevački zbor Joakim Rakovac osnovan je 1979. godine, a od 2006. godine zborom ravna Đeni Dekleva-Radaković. Repertoar zbora opsežan je i različit, a čine ga pučke istarske kante, dalmatinske klapske pjesme, djela domaćih i stranih autora iz svih glazbenopovijesnih razdoblja, duhovnog i svjetovnog karaktera.

- *La mia terra* (2002.), tekst: Gianpietro Musizza
- *Baci misli kad te ljubim* (2002.), tekst: Tomislav Milohanić
- *Il primo amore* (2005.), tekst: Duška Jekić

Solo pjesme za mezzosopran i klavir:

- *Notturmo* (1980.), tekst: Antun Gustav Matoš

Solo pjesme za dječji glas i klavir:

- *La liberta* (1979.), tekst: Ivan Dobran
- *Il salvadanaio* (1979.), tekst: Eli Rupel

2.2. Autorski koncert u povodu 70. rođendana

Autorski koncert u povodu rođendana Đeni Dekleve-Radaković, skladateljice, pijanistice, harmonikašice, voditeljice zborova, i njenog uspješnog djelovanja na hrvatskoj umjetničkoj glazbenoj sceni, održan je u zagrebačkom Muzeju Mimara. Na koncertu u organizaciji Hrvatskog društva skladatelja i Cantusa, nastupile su pijanistice Jadranka Celić Bernaz, Aleksandra Santin Golojka, Linda Mravunac Fabijanić, Elda Krajcar Percan i Tamara Jurkić Sviben, pijanist Sandro Vešligaj, klarinetist David Kumpare, harmonikašice Anamarija Lovrečić i Martina Jembrišak, vibrafonist Vedran Vojnić, sopranistica Tea Zec, harfistica Mirjana Krišković, Gudački kvartet Rucner te Mješoviti zbor Ivan pl. Zajc pod vodstvom Zlatana Sindičića. Svi su oni predstavili djela Đeni Dekleve–Radaković. Publika ju je ispratila velikim pljeskom. U završnici koncerta slavljena se zahvalila organizatorima te publici koja je stigla iz raznih krajeva, pa tako i iz Poreča i Pule.⁷

⁷ Preuzeto sa: <https://www.glasistre.hr/glazba/u-povodu-rodendana-skladateljice-pijanistice-harmonikasice-voditeljice-zborova-veliki-aplauz-za-deni-dekleve-radakovic-u-zagrebackoj-mimari-602274>

Skladateljica Deni Dekleve-Radaković aktivno se priključila svojim interpretima

Autorski koncert pulske skladateljice Deni Dekleve-Radaković u povodu 70. rođendana, 29. listopada 2019., Muzej Mimara, Zagreb

Zahvalnost slavljenicici Deni Deklevi-Radaković

Kao izvođač nastupili su djelom i glazbenici podrjetlom, studijem ili radom vezani uz Istru, a za klavir se u izvedbi skladbe *Šegun i šegač*, za harmoniku i klavir, harmonikašici Anamarilj Lovrečić pridružila i slavljenica u svojem 'pljanističkom izdanju'

Piše: dr. sc. Zdenka Weber

Autorski koncert u povodu 70. rođendana skladateljice, pianistice, harmonikašice, glazbene pedagoginje, zborovode i organizatorice kulturnog života Deni Dekleve-Radaković, održan 29. listopada u zagrebačkom Muzeju Mimara u organizaciji Hrvatskog društva skladatelja i Cantusa d.o.o., okupio je brojne poklonike, ljubitelje i poznavatelje glazbe izuzetno aktivne osobe čiji su

korijeni u Istri, a domoti nadasve plodnog djelovanja dosežu vrhunac glazbi posvećenog života na planu hrvatske kulture općenito. Dolista, kad se samo nabroje područja na kojima tijekom hvalovrednog djelovanja Deni Dekleve-Radaković ostavlja trajne tragove, čestitke se umnožavaju i dolaze jednako od glazbenika koji s radošću izvode njezina djela, od đaka i studenata kojima je prenosila svoja znanja, kao i od svih kojima su glazba, glazbena kultura i organizacija glazbenog života u najšire shvaćenom pogledu važni i odlučujući za život sredine u kojoj pojedinač živi i djelatno sudjeluje.

Od rodnog Pazna, u kojemu je u obitelji Mirka i Mike Dekleve rođena 12. srpnja 1949. godine i stekla osnovnoškolsko obrazovanje obogaćeno glazbenim iskustvima i poticajima od oca učitelja glazbe, preko srednjoškolskoga glazbenog obrazovanja u pulskoj srednjoj Muzičkoj školi *Ivan Matetić Ronjgov*, na kojoj je pohađala smjer Harmonika u razredu Stanka Mihovića, smjer Klavir u razredu Nivane Duraković i Teoretiki smjer u razredu Antona Dolčićkog, Zvonka Ivančića i Slavka Zlatića, do studija klasične harmonike na Državnoj glazbenoj školi u njemačkom gradu Trossingenu kao studentica Fritzla Doblea i Huga Notha koji je završila 1972.

godine, te potom studija kompozicije u razredu Dane Škerla i klavira u razredu Hilde Horak na Akademiji za glazbu u Ljubljani, gdje je diplomirala 1975. godine, Deni Dekleve-Radaković stekla je zavidno glazbeno obrazovanje. Njezin pak profesionalni put otkriva očitu glazbenu nadarenost, koja se začelo najviše očituje u skladateljskom radu i do sada ostvarenim djelima. Pops od 220 djela obuhvaća solističke skladbe za harmoniku, klavir, gitaru, dva klavira i klavir četveroručno, komorna djela za različite sastave, solopjesme, zborovsku glazbu (pječi), djevojački, ženski i mješoviti zborovi) i orkestralne skladbe, bilo za simfonijski, gudački ili harmoni-

Slika 1 Isječak iz časopisa

Anamarija Lovrečić, Marilina Jambrišak, Elida Krajačar Percan, David Kumparec, Semira Vešligaj, Jadranka Čalić Bernaz, Deni Deklevo-Radaković, Aleksandra Golajka, Linda Mravunac Fabijanić, Tea Zec, Tamara Jurčić Sviben, Vedran Vojnić

Zbor Ivan pl. Zajc, dirigent Zlatan Stidčić i Deni Deklevo-Radaković

Linda Mravunac Fabijanić (klavir) i Tea Zec (sopran)

Pijanistica Aleksandra Santini Golajka kombinira udaračko i pijanističko vještine

Mirjana Matić, Damir Filipčić i Mirna Saraga

kašik orkestar, kao i za harmoniku solo uz orkestralnu pratnju. Krasi je i zadivljujuća energija kojom je kao pedagoginja u raznim glazbenim institucijama u Pazinu i Poreču, napose na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrića u Puli (kao redovita profesorica umirovljena je 2014. godine), desetljećima podučavala mnoge predmete, organizirala studije i nastavu, riječju djelovala ustrajno, uporno, marljivo i požrtvovno da bi svojim bogatim znanjem obrazovala generacije glazbenih stručnjaka. Nabrojeno me valja dodati i popis obrada/aranžmana, kao i popis nagrađenih skladbi Deni Deklevo-Radaković.

U Istri zadajelo itekako dobro znaju koga imaju u osobi Deni Deklevo-Radaković. Zagrebački koncert bio je pak mogućnost i za mnogo šire upoznavanje rezultata njezina djelovanja, i to ponajprije zahvaljujući bogatom programu djela, ali i činjenici da su kao izvođači nastupili i djelom i glazbenici podrjetlom, studijem ili radom vezani uz Istru, a za klavirnom se u izvedbi skladbe *Segun i Šegač*, za harmoniku i klavir, harmonikašica Anamarija Lovrečić pridružila i slavjenica u svojem 'pijanističkom izdanju'.

Autentično pismo

Na početku koncerta slavjenicu Deni Deklevo-Radaković i brojnu publiku pozdravio je u ime Hrvatskog društva skladatelja njegov dopredsjednik Mladen Tarbuk, koji je vrlo srdačno pozdravio skladateljicu, istaknuvši da je za njezinu glazbu karakteristična povezanost s istarskom narodnom baštinom, ali da je ona u cjelini ostvarila «autentično skladateljsko pismo» koje prema njegovu mišljenju transcendirala spol i nema potrebe za definiranjem takvom prisposobom. Jer, skladateljica se uspjela «izboriti za svoju glazbu» koja je blisko povezana s prostorom njezina podrjetla, ali jednako pripada i suvremenom glazbenom izričaju. Izvedeni ciklus za klavir četveroručno *Danza No.1 – Allegretto, Danza No. 2 – Lento i Danza No. 3 – Allegro*, koji su interpretirale pijanistica Jadranka Čalić Bernaz i Aleksandra Santini Golajka, članice dueta *Nesactivm*, solopjesma *La mia terra* na tekst Giampetra Muszke u interpretaciji sopranistice Tee Zec i pijanistica Linda Mravunac Fabijanić, skladba za harmoniku i klavir *Segun i Šegač* koju su izvele Anamarija Lovrečić, harmonika i Deni Deklevo-Radaković, klavir, *Metaforize* za klavir u interpretaciji Tamare Jurčić Sviben, *Čari igre* za vibraton i klavir u izvedbi Vedrana Vojnića, vibraton i Elida Krajačar Percan, klavir, *Divergimento istriano* za klarinet i klavir, s izvođačima Davidom Kumpareom, klarinet i Sandrom Vešligajem, klavir, *Od-sjaji* za harmoniku i gudački kvartet u izvedbi harmonikašice Marline Jambrišak i Gudačkog kvarteta Rucner, *Matf* za mješoviti pjevački zbor na tekst Mica Pilata i *Sidro u čoviku* za mješoviti pje-

Zнала sam govoriti да ćу Zse, kad navršim pedesetu, potpuno posvetiti kompoziciji; uvijek sam mislila да će do tada završiti moje obaveze žene i majke, pa će mi biti lakše pronaći vremena za skladanje

vački zbor, harfu i klavir na tekst Jakše Flamenga, u čijem su izvođenju sudjelovali mješoviti pjevački zbor *Ivan pl. Zajc* pod ravnanjem Zlatana Stidčića, te pijanistica Linda Mravunac Fabijanić i haristica Mirjana Krišković, bio je niz skladateljskih zapisa Deni Deklevo-Radaković uglavnom nastalih od 1989. do 2016. godine. U popratnoj programskoj knjižici nakladnika HDS-a i Cantusa d.o.o., koju potpisuju Antun Tomislav Saban i Mirjana Matić, objavljeni su vrlo informativni tekstovi Iane Paulje Gortan-Carlin koji su zapravo kratke analize izvedenih skladbi s dodanim tumačenjima njihove autorice, a citirani su i razgovori objavljeni sa slavjenicom u nekim prijašnjim situacijama. Publika se mogla uvjeriti u skladateljčin dostojno osobni, autentični i nadahnuti glazbeni jezik kojim iskonskim stvaralačkim darom povezuje karakteristični istarski idiom s glazbenim postignućima glazbe 20. stoljeća. Zadivljuje skladateljčina energija i uvjerljiv glazbenički dar, hvaljevali je njezin životni angažman na području glazbenih aktivnosti u kojima je tijekom bogatoga radnog života pridonesila usponu glazbene svijesti u sredinama u kojima je djelovala. Posebno se iz objavljenih intervjua dolma njezina izjava: «Zнала sam govoriti да ćу se, kad navršim pedesetu, potpuno posvetiti kompoziciji; uvijek sam mislila да će do tada završiti moje obaveze žene i majke, pa će mi biti lakše pronaći vremena za skladanje. Moramo imati na umu да je muškarcima zalista mnogo lakše, jer mi jednostavno imamo višo obvoza. Ja jesam i marljiva i brza, no vrijeme je puno brže od nas, tako да nlsam mogla tolko toga stići. Nastavljal sam, unatoč svemu tome, i vježbati i korepetirati i uključivati se u razne kombinacije. No u komponiranje velikih djela s upitnom budućnošću izvedbe nlsam se upuštala. Radlje sam skladala za škole, za ono za što sam znala да ima svoju pravu svrhu, pa i potrebu.»

Hvala Vam, poštovana Deni Deklevo-Radaković, na svemu ostvarenome i sretno u daljnje, nove i jednako važne pothvate na glazbenom polju na kojemu ste ostvarili tako mnogobrojne vrijedne i obogaćujuće rezultate!

Slika 2 Isječak iz časopisa

2.2.1. Osvrt na skladbu *La mia terra*

“U sklopu autorskog koncerta po prvi puta je izvedena skladba La mia terra. To je bio moj prvi susret sa skladateljicom, kako s njom osobno, tako i s njenim osebujnim opusom. Skladbu sam odmah nakon što sam dobila notni material krenula proučavati i analizirati. Tekst pjesme Gianpietra Musizze, na talijanskom jeziku, jasno daje do znanja da se radi o iskazivanju ljubavi prema rodnom kraju, Istri, kojeg skladateljica imenuje zapravo tek na samom kraju. Skladba je napisana tako da tekst ostane dobro razumljiv, u nižem registru, te sam zbog toga prvo pomislila da je napisana za mezzosopran, što u stvari nije. Očekivala sam neku skokovitu vokalnu liniju koju će mi biti teže usvojiti, no tu me je skladateljica ponovno iznenadila. Postepenim pomacima kroz dugačke legato fraze s izraženim vrhuncima uvelike mi je olakšala kretanje glasa, a ono što mi se osobito sviđjelo je to što je dinamika bila napisana samo na ključnim dijelovima - vrhuncima nekih fraza i pred kraj. Skladateljica je to prepustila svakom izvođaču kao mali kreativni zadatak, da interpretira prema vlastitom doživljaju skladbe. Umjereni tempo (andante) dozvolio nam je agogičku slobodu i fina odstupanja od tempa. Pijanistica Linda Mravunac Fabijanić ističe kako na kraju uzburkanog klavirskog uvoda u mezzo forte dinamici, u kojem se još ne raspoznaje tonalitet, možemo čuti istarsku ljestvicu u silaznim pomacima u malim tercama, a tek malo prije nastupa sopranistice definira se f-mol tonalitet. Iako molski ugođaj prevladava, povremeno nas iznenađuju nagli ukloni, modulacije ili tonalni skokovi kojima skladateljica ostvaruje napetost povezujući tekst s odabranim tonalitetima, istarskim modusima, tonskim nizovima i osebujnom harmonizacijom. Pri tome klavirska dionica, u svojim raskošnim uvodima, intermezzima i završecima, preludiranjem i dočaravanjem raznih boja istarskoga kraja, nema samo ulogu pratnje već sudjeluje u tumačenju teksta te doprinosi cjelokupnoj atmosferi i karakteru djela.

U cijeloj kompoziciji vidljivo je ispreplitanje tradicijskih elemenata, istarsko primorskih tonskih nizova ili njihovih kombinacija s durom i molom.

Najefektniji dio skladbe svakako je sam kraj, jer je nekoliko puta naglašeno "Istria mia" i jer završava skokom za oktavu na držani ton, nakon čega prepoznatljivi istarski melos donosi klavir, tradicionalnim paralelnim tercama dočaravajući duh narodne glazbe. Tek kada se zvuk stiša, nakon cijelog takta smirenja, kao iz daljine čujemo durski kvintakord te kompozicija završava u F-duru."

Tea Zec, Linda Mravunac Fabijanić

3. Sanja Drakulić

Sanja Drakulić, klaviristica, muzikologinja i skladateljica, rođena je u Zagrebu 1963. godine. Svoje glazbeno putovanje započela je u rodnom Zagrebu: prvo u Glazbenoj školi Vatroslav Lisinski, koju je pohađala paralelno s klasičnom gimnazijom, a zatim na Muzičkoj akademiji, u klasi istaknute pijanistice Pavice Gvozdić, koja je među prvima podržala skladateljske eksperimente svoje učenice.⁸ Studij klavira završila je 1986. godine. Pred mladom pijanisticom, diplomanticom otvorio se novi put u glazbu – skladateljski, koji je brusila na École Normale de Musique u Parizu, Hochschule für Musik und Darstellende Kunst u Beču, te na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji kod prof. Stanka Horvata. Studij kompozicije s poslijediplomskom specijalizacijom završila je na Moskovskom državnom konzervatoriju P. I. Čajkovski kod profesora A. Pirumova i J. Bucka, gdje je studirala i muzikologiju i orgulje.⁹ Tijekom studija u Moskvi, posjećujući seminare vodećih europskih i američkih skladatelja koji su gostovali u Moskvi: Stockhausena, Bouleza, Cloziera, Stroppe, Crumba, Eatona, Appletona i drugih, mlada skladateljica upija ne samo tradiciju ruske skladateljske škole nego i sve nove i značajne tendencije svjetske kulture.

Drakulić je dvije godine bila asistentica iz kompozicije na istom Konzervatoriju u Moskvi na kojem se usavršavala. Od 1995. radi kao redovita profesorica na međunarodnoj Visokoj školi za glazbenu umjetnost Ino Mirković u Lovranu, a zatim i profesorica na Umjetničkoj akademiji pri Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Održava međunarodne tečajeve i seminare iz kompozicije i teorije glazbe u Europi, Americi i Japanu. Aktivna je u izradi novih studijskih programa te je autorica brojnih članaka i recenzija. Piše za

⁸ Preuzeto sa: <http://www.uaos.unios.hr/wp-content/uploads/2019/02/BIOGRAFIJA-Drakulic-Sanja.pdf>

⁹ Preuzeto sa: <https://www.hds.hr/clan/drakulic-sanja/>

časopis Cantus, bila je voditeljica Međunarodne glazbene tribine u Puli. Sudionica je i voditeljica hrvatskog ogranka Međunarodne udruge za potporu dječjeg glazbenog stvaralaštva - Fonda Vladimira Spivakova u Moskvi i Fonda Vladimira Horowitza u Kijevu, začetnica je i umjetnička voditeljica orkestra Jeunesses Musicales Junior Orchestra u okviru Međunarodnih ljetnih tečajeva u Grožnjanu u suradnji s Hrvatskom glazbenom mladeži. Sudionica je i kreativnih udruga skladatelja triju zemalja – Hrvatske, Rusije i Velike Britanije.

Dobitnica je Jeljcinove Predsjednikove stipendije za skladatelje i brojnih nagrada za svoje skladbe. Na ruskom natjecanju mladih kompozitora u Moskvi 1993. godine Sanja Drakulić osvojila je prvu nagradu s kompozicijom *Pet intermezza za glasovir solo*. Njezina se djela izvode na međunarodnim festivalima suvremene glazbe, u Hrvatskoj, BiH, Njemačkoj, Rusiji, Ukrajini, Italiji, Njemačkoj, SAD-u i Japanu, a i sama nastupa kao pijanistica po Europi i SAD-u, izvodeći poglavito vlastite skladbe. Upoznavanje različitih slojeva suvremene glazbene kulture oblikovalo je stvaralački stav mlade autorice, koji je već u najranijim djelima prodro u teme univerzalnog značenja te o njima otvoreno i sugestivno govorio.¹⁰

3.1. Istaknuta djela za glas

- 4 solo pjesme za mezzosopran, sopran, tenor, bariton i klavir (A. Ahmatova), 1989.
- *Zapis o vremenu*, za soliste i mješoviti zbor a cappella (M. Dizdar), 1990.
- *Slovo o čovjeku*, kantata za soliste, mješoviti zbor, orgulje i orkestar (M. Dizdar), 1994.

¹⁰ Preuzeto sa: <http://www.uaos.unios.hr/amo-team/red-prof-art-sanja-drakulic/>

- *Las Islas de las Celestidades*, requiem za soliste, mješoviti zbor, orgulje i orkestar (1. Las Islas de las Celestidades, 2. Vida Despues de la Vida, 3. Vida Antes de la Vida, 4. La Ultima Camisa, 5. Tu, 6. Amigos, 7. La Isla de la Celestidad, 8. Anfitriones –Theoria, 9. Flores, 10. Amada, 11. La Muerte, Alisa, 12. Vida Despues de la Vida), 1998. – 2000.
- *Pobratimstvo lica u svemiru*, za bariton i klavir (T. Ujević), 2005.
- *Kraljevi i konjušari*, opera u tri čina, na libreto Mire Gavrana, 2011.
- *Idila*, za sopran i tamburaški orkestar na narodni tekst, 2012.
- *Vatra i Led*, za sopran i klavir (H. Mešković), 2013.
- *Moja majka tebi je u srcu*, arija Katarine iz opere Kraljevi i konjušari, za sopran i klavir, izvadak za sopran i klavir, 2014.
- *Cvjetno nebo*, za soliste i mješoviti zbor a cappella (V. Parun), 2014.
- *Resurrectio 1993.*, requiem za soliste, zbor i orkestar (V. Parun), 2015.

3.1.1. Opera *Kraljevi i konjušari*

Sanji Drakulić, autorici bogatog opusa, *Kraljevi i konjušari* prvo su operno ostvarenje, kojim se u hrvatsku glazbenu kulturu upisuje i kao prva skladateljica cjelovečernjeg opernog naslova.¹¹ Suvremena je to opera u tri čina skladateljice Sanje Drakulić, za koju je libreto prema vlastitoj istoimenoj drami napisao poznati književnik Miro Gavran. Njegova tragikomična farsa je zapravo jedna vrlo zanimljiva i intrigantna povijesna priča, koja uvođenjem političkih spletki i provociranjem na puno razina dobiva jednu suvremenu dimenziju. Svi bi htjeli biti kraljevi, a u duši su konjušari – rečenica je koja tako dobro oslikava aktualnu situaciju u Hrvatskoj.¹²

¹¹ Preuzeto sa: <https://www.matica.hr/kolo/320/iskazana-zivotnost-suvremene-glazbe-20853/>

¹² Preuzeto sa: <https://www.vecernji.hr/kultura/opera-hnk-osijek-svi-bi-htjeli-biti-kraljevi-a-u-dusi-su-konjusari-275267>

Radnja je smještena na dvoru fiktivnog srednjovjekovnog hrvatskog kralja Maruna. U teškim vremenima i namještenom ratu s Mađarima, te spletkama savjetnika Grgura, u kojima sudjeluju i kraljeva žena, kći i snaha, kralj Marun nastoji ostati dobar i pošten. U tome ne uspijeva te uz pomoć jedinog vjernog podanika, dvorske lude, si oduzima život. Sve na kraju ipak završava nadom da dolaze neka bolja vremena.

Ova politički angažirana opera praizvedena je u osječkom HNK – u 10. travnja 2011. godine u sklopu 26. Muzičkog biennala Zagreb¹³. Bila je to prva od tri operne praizvedbe ovog festivala, u spretnoj i duhovitoj režiji Roberta Raponje uz ansambl Opere HNK-a u Osijeku pod glazbenim vodstvom dirigenta Filipa Pavišića. Glazbena javnost odlično je prihvatila ovu nesvakidašnju predstavu.

U opernim ulogama nastupali su:

MARUN, kralj, Damir Fatović, Ladislav Vrgoč

JELENA, kraljica, Katalin Brunjai-Hihlik, Ljiljana Čokljat

GRGUR, dvorski savjetnik, Berislav Puškarić

LUDA, Slobodan Cvetičanin, Vlaho Ljutić

TRPIMIR, kraljev sin, Robert Adamček, Dali Mor

DORA, kći dvorskog savjetnika, Danijela Božičević, Danijela Pintarić

KATARINA, kraljeva kći, Barbara Othman

1. TROVAČ, Claudio Contini

2. TROVAČ, Krunoslav Tuma, Josip Slam

¹³ Muzički biennale Zagreb je hrvatski festival suvremene glazbe međunarodnog karaktera. Prvi put se održao 1961. godine, osnovao ga je Milko Kelemen.

1. STRAŽAR, Predrag Stojić
2. STRAŽAR, Nenad Tudaković
3. STRAŽAR, Majkl Mikolić
4. STRAŽAR, Hrvoje Seršić

ZBOR I ORKESTAR HNK U OSIJEKU

“Glazba *Sanje Drakulić* ističe se jednako na planu vokalnih kao i na planu orkestralnih sastavnica vrlo zanimljivim i uspješnim rješenjima. Radi se o vrlo složenoj glazbi za pjevače. Ona je u melodici skokovita, te intonativno vrlo zahtjevna.” Prema kritičarki Mariji Barbieri pjevačke su dionice intonativno razmjerno teške, ali je često prisutan glasovir kao potpora. Skladateljica se oslanja na hrvatski glazbeni idiom, ima dosta pjevnih situacija i klasičnih formi arija, točnije – ariosa i dueta te zborova. Ponekad je to na granici zabavnog žanra, što čak pridonosi boljem prihvaćanju djela. Radost u skladateljičinu pristupu ogleda se i u obilju materijala.¹⁴

3.1.2. Osvrt na ariju *Moja majka tebi je u srcu*

„Ariju Katarine *Moja majka tebi je u srcu* iz opere *Kraljevi i konjušari* izvodila sam na završnom koncertu kolegija Hrvatska vokalna baština na trećoj godini studija pjevanja. Izvedbom sam bila vrlo zadovoljna, dok sam u početnoj fazi učenja bila pomalo skeptična, jer se radi o vrlo zahtjevnoj ariji za visoki sopran. Ako pogledamo notni materijal mogli bismo pretpostaviti da je napisana za dramsku koloraturu, jer zahtjeva veći raspon glasa, kao i agilnost te dramski izričaj, što se može zaključiti prema tekstu kojim se kraljeva kći

¹⁴ Preuzeto sa: <https://www.klasika.hr/index.php?p=article&id=1269>

Katarina obraća dvorskom savjetniku Grguru. On odbija njenu prisnost prema njemu i odgovara „Sve što si rekla zaboravit ću, idem običi stražu“ te na njenu optužbu da je razlog njegovog odbacivanja njena majka Jelena odgovara „Da vrijedaš kraljicu ne dopuštam to“. Taj je njegov tekst u klavirskom izvatku prilagođen tako da ga pjeva Katarina, što daje još više prostora za oblikovanje karaktera lika. Tomu pridodaje i skokovita vokalna linija bogata koloraturama koje omogućavaju „igranje glasom“ u vidu ekspresije, bojom glasa i dinamikom. Zbog ritmički i harmonijski vrlo zahtjevno napisane pratnje od tempa ne treba odstupati, osim naravno gdje je to naznačeno, jer vrlo lako može doći do razilaženja orkestralne, odnosno u ovom slučaju klavirske i vokalne linije. Za pjevača najzahtjevnija komponenta ove arije bila bi sam tekst, kojega ima puno, napisanog u vrlo visokom registru. S druge strane najzanimljivije mi je osobno upravo to „oslikavanje“ riječi koloraturama, koje uvelike pomaže pri interpretiranju i uživljanju u lik, npr. kod riječi „osjetiti“ i „zmija“. Arija završava frazom „Moja majka tebi je u srcu, ta zmija hladna“ koju Katarina ranije već upotrebljava i s čime zaokružuje svoje emotivno, uznemireno stanje i predstavljanje publici“

Tea Zec

Moja majka tebi je u srcu
iz opere Kraljevi i konjušari S. Drakulić

♩ = 54

KATARINA

Piano

V-ni

5

K.

Tr-be

mf

12

K.

f

DOK CIJE-LA ZEMLJA TO - NE U OVOME RASU - LU

Cel.

Fl. pic.

15

K.

JA O - - - SJE - ČAM DA SNA - GU I - MAŠ -

V-ni

p

Note 1 Arija *Moja majka tebi je u srcu*

2

17

K. SA - MO TI JE-DI-NO TE - BE VO - LIM JA ŽE-LIM TVOJ DO - DIR

19

K. OS-JE-TI-TI I TVOJ ZA-GR LJAJ ŽE LIM U-POZNA-TI

21

K. OS - - - JE - TI - TI OS - - - JE - TI - TI O - O - O -

23

K. OS - - - - JE - TI-TI SVE ŠTO SAM REK - LA ZA - BO - RA - VIT ČEŠ

KRALJEVI I KONJUŠARI - sl. 10

Note 2 Arija *Moja Majka tebi je u srcu*

25

K. I-DEŠ O-BI-ČI-STR A - ŽU ZNADEM ZBOG KO - GA ME OD - BA - CU - JEŠ

28 $\text{♩} = 54$

K. MO JA MAJ-KA TE

32

K. BI JE U SR - CU TA ZMI - JA

37 $\text{♩} = 92$

K. HLAD-NA DA VRIJE - ĀAM KRA - LJI - CU NE DOPUŠTAŠ TO KAKO MOŽEŠ ZLO

KRALJEVI I KONJUŠARI - st. 10

Note 3 Arija *Moja majka tebi je u srcu*

K. 41

VOLJE-TI A IS - TIN - SKU LJU - BAV OD - BA - CI - TI

mf *mp*

K. 44 $\text{♩} = 54$

MO JA MAJKA TE

p *mf*

K. 49

BI JE U SR - CU TA ZMI - JA HLAD - NA

mf *p*

K. 55

mf *p*

Note 4 Arija *Moja majka tebi je u srcu*

4. Olja Jelaska

Skladateljica Olja Jelaska rođena je u Splitu 1967. godine. Poslije završene glazbene škole u Splitu, Olja Jelaska je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu upisala studij teorije glazbe, potom i studij kompozicije. 1992. diplomirala je na Teorijsko-nastavničkom odsjeku, dvije godine poslije i kompoziciju u razredu prof. Marka Ruždjaka.

Odmah nakon studija usavršavala se na seminarima za suvremenu glazbu u Poljskoj i Njemačkoj, te postala članica Hrvatskog društva skladatelja. Dobitnica je Vjesnikove nagrade Josip Štolcer Slavenski¹⁵ te godišnje nagrade Vladimir Nazor¹⁶. Sudjelovala je u radu mediteranskih glazbenih akademija u Damasku.¹⁷ Od 1997. godine zaposlena je na Umjetničkoj akademiji u Splitu, do 2016. godine, kada postaje stalno zaposlena na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

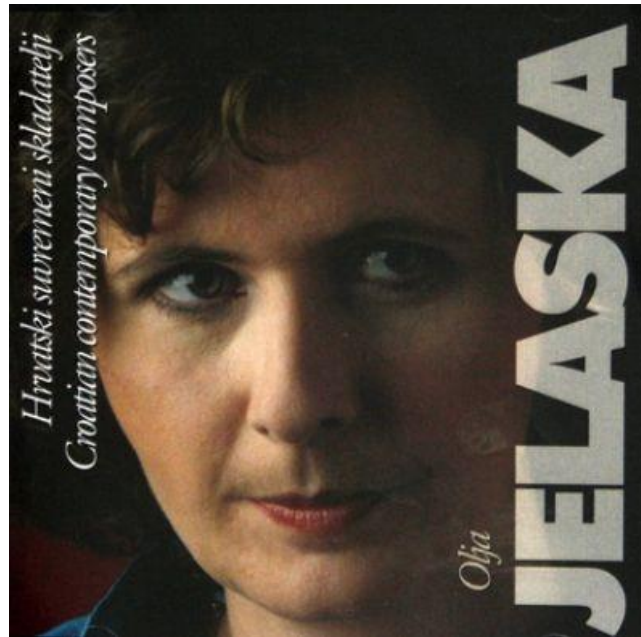
Diskografska kuća Cantus Records je u ediciji “Hrvatski suvremeni skladatelji” 2006. objavila njezin prvi autorski CD s djelima koje je skladala do 2003. te je tako zaokružila svoju prvu životnu i stvaralačku fazu. Ovo je prvi autorski album iz serije Hrvatski suvremeni skladatelji čiji je nositelj žena skladateljica. Olja Jelaska odabrala je sedam skladbi nastalih u razdoblju od 1996. i 2002. godine kojima predstavlja komorni dio opusa.¹⁸

¹⁵ U čast Slavenskom i njegovom djelu u Hrvatskoj je 1970. godine utemeljena Vjesnikova godišnja nagrada za glazbu “Josip Štolcer Slavenski”.

¹⁶ Nagrada “Vladimir Nazor” hrvatska je državna nagrada koja se dodjeljuje svake godine za najbolja umjetnička ostvarenja u književnosti, glazbi, filmu, likovnim i primijenjenim umjetnostima, kazališnoj umjetnosti te arhitekturi i urbanizmu.

¹⁷ Preuzeto sa: <https://www.hds.hr/clan/jelaska-olja/>

¹⁸ Preuzeto sa: <https://www.cantus.hr/index.php?opt=shop&act=show&id=130&lang=hr>

Slika 3 Prvi autorski album skladateljice Olje Jelaske

Skladateljičinoj prvoj fazi skladanja pripadaju djela skladana do 2003. godine. Druga stvaralačka faza započinje 2005. godine, a 2017. nastao je i drugi autorski CD sa snimkama zabilježenim na obljetničkom koncertu povodom njenog 50. rođendana, 15. svibnja 2017. u Koncertnoj dvorani Blagoje Bersa Muzičke akademije u Zagrebu.

Slika 4 Drugi autorski album skladateljice Olje Jelaske

Treća faza započinje 2014. godine i u njoj skladateljica objedinjuje sva znanja i iskustva koja je stekla u dosadašnjem radu.¹⁹ Njezine su skladbe izvođene u sklopu programa poznatih glazbenih priredbi u Hrvatskoj i inozemstvu, primjerice Muzičkog biennala Zagreb, glazbenih tribina u Opatiji i Puli, Osorskih glazbenih večeri, Dubrovačkih ljetnih igara, te na mnogim glazbenim festivalima suvremene glazbe u Sloveniji, Portugalu, Italiji, Americi, Švedskoj i drugdje. Djela su joj predstavljena i u SAD-u, Kanadi, Švedskoj, Italiji, Austriji, Portugalu i drugim zemljama. Njezin glazbeni opus obuhvaća više od 40 skladbi, većinom komornih.

4.1. Vokalno – instrumentalne skladbe i scenska djela – opere

Na samom početku svog stvaralačkog puta, odnosno već za vrijeme studija kompozicije u Zagrebu, skladateljica se ozbiljno posvetila stvaranju vlastitih skladbi i njihovim vrlo skorim praizvedbama.

Ciklus *El agave* od četiri pjesme za mezzosopran i gudački orkestar na stihove Federica Garcie Lorce i Romancera Gitana drugi je na popisu skladateljinih djela, napisan 1992. godine. Iste godine je uslijedio još jedan ciklus od četiri pjesme za mezzosopran i gudački orkestar na stihove Nikole Martića pod nazivom *Zavjetno stablo*, a njegova praizvedba 1995. godine ostvarila se u sklopu festivala Muzičkog biennala Zagreb. Solistica je bila sjajna mezzosopranistica Martina Gojčeta, a dirigent Alan Bjelinski.

Skladateljčin interes proširilo se na glazbeno scensku formu – operu, te je upravo 1994. godine diplomirala s komornom mini operom *Komorni trio*. Napisana za sopran, mezzosopran, bariton i gudački orkestar, drvene puhače, glasovir i udaraljke. Libreto za operu napisala je Dora Ruždjak, prema istoimenoj drami Slavka Batušića. Djelo je praizvedeno 1997. u Hrvatskom

¹⁹ Preuzeto sa: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/uaos%3A361/datastream/PDF/view>

narodnom kazalištu u Splitu, iste je godine izvedeno i u programu Muzičkog biennala Zagreb pod dirigentskom palicom Ive Lipanovića.

Mlada diplomirana skladateljica nastavilja skladati za glas, te 1995. piše još jedan ciklus od pet solo pjesama za mezzosopran, puhački kvintet i klavir pod nazivom *Amfore*. Kako je vidljivo iz samih naslova kompozicija, skladateljica najčešće pronalazi poticaj i inspiraciju za svoj kreativni čin u izvanglazbenim sadržajima. Skladba *Amfore*, nastala po motivima čakavske poezije, doživjela je svoju praizvedbu 1996. godine u Opatiji. U samoj skladbi lako je uočiti cijeli niz tradicijskih elemenata. Tretirajući, međutim, poznate elemente na posve nov, originalan način Jelaska gradi svoj specifični, prepoznatljivi glazbeni izraz. Nakon niza ciklusa za mezzosopran uslijedila su dva ciklusa za sopran. Prvi od njih, pod nazivom *Tri meditacije o istini – Latice, Nokturno i Iskra*, nalazi se na prvom autorskom CD-u. Pjesme su nastale 2001. godine na haiku stihove iz zbirke Japanska Haiku poezija Vladimira Devidéa i praizvedene iste godine na Muzičkom biennaleu Zagreb. Skladateljica je u njima istaknula nedorečenost, ostavljajući praznim prostor u kojem se najintimnije misli i spoznaje ipak ne mogu do kraja izraziti s puno artikuliranih riječi. To je prepustila glazbi.

Ciklus *Cvijet šaronski* od tri pjesme za sopran, klarinet i klavir nastao je 2008. godine na tekstovni predložak prema biblijskim motivima iz Pjesme nad pjesmama²⁰. Pozadina glazbenog sadržaja ovih triju pjesama jest duhovna sfera, veza između svjetovne i nebeske ljubavi. Ciklus je praizveden 2013. godine, iste godine nagrađen je godišnjom nagradom Vladimir Nazor. 2013. skladateljica je dobila godišnju nagradu Vladimir Nazor ujedno i za djelo koje je napisala 2010. godine – *Lahor blagi*, za sopran, klarinet i klavir.

Skladateljica je, budući da je studij kompozicije završila s komornom operom, znala da će se vratiti ovoj formi koja joj omogućava sinergiju raznih područja.

Tako je 2019. godine na Osorskim glazbenim večerima prvi puta izvedena

²⁰ „Pjesma nad pjesmama” jedna je od knjiga Svetoga pisma Staroga zavjeta. Knjigu čini ciklus ljubavnih pjesama, koje imaju u glavnom obliku dijalog između zaručnice i zaručnika.

komorna opera *U traganju za plavom pticom*, koju je Jelaska napisala 2018. godine, s čijim se predloškom, odnosno kniževnim djelom *Plava Ptica* Mauricea Maeterlincka, kompozitorica susrela prije više od 25 godina. Sanja Ivić napisala je libreto, a Cantus Ansambl uz niz domaćih opernih pjevača, kao i osorsko-lošinjsku klapu Čikat, predvođeni maestrom Berislavom Šipušom, oplemenili su ovo značajno novonastalo skladateljičino djelo u osam povezanih slika unutar kojih se razvija radnja u trajanju od oko 65 minuta. Iza naslova “U traganju za plavom pticom” krije se ustvari potraga za smislom u današnjem, suvremenom svijetu koji je prepun krivih idola. Sedam je solista, a devet uloga, tako da dva pjevača donose dvostruke uloge, a skladateljica je koristila i mušku klapu. Većina likova donosi svoje arije u kojima izražavaju vlastitu osobnost te stavove. Gustoća instrumentacije prati razvoj dramske radnje, zbog toga drugom dijelu, kada dolazi do vrhunca iste, uključen je veći broj instrumenata. Skladateljica navodi da se ova nova opera u glazbenom smislu jako nadovezuje na sve što je do sada napravila i kao da povezuje cijeli njen dosadašnji rad, istovremeno joj otvarajući vidike za daljnji skladateljski rad na operi.²¹

“Olja Jelaska otvorenim očima promatra svijet oko sebe, skuplja te emocije i putujući osebnim svijetom glazbe i otkrivajući njezino neslućeno bogatstvo izražava ih jednostavnim ali osjećajno i misaono duboko proživljenim jezikom. Tako se prema njezinim vlastitim riječima život širi i razvija, a granice pomiču sve dalje i dalje, a dodali bismo, umjetnik stječe stvaralačku zrelost.” Komentar je to Marije Barbieri u popratnoj knjižici uz prvi CD skladateljice.

²¹ Preuzeto sa: <https://www.cantus-ansambl.com/hr/vijesti/olja-jelaska-o-praizvedbi-komorne-opere-u-traganju-za-plavom-pticom>

5. Tatjana Vorel

Tatjana Vorel rođena je 1969. godine u Križevcima gdje sa šest godina počinje učiti klavir, a kasnije i gitaru u glazbenoj školi. Smjer klavir završava u Zagrebu u Glazbenom učilištu Elly Bašić u klasi prof. Đorđa Stanettija. Upisuje i diplomira Muzičku akademiju u Zagrebu na odjelu Kompozicija i glazbena teorija. Usporedo polazi studij orgulja na Institutu za crkvenu glazbu. Usavršava se na seminarima American Lyric Theater. Zaposlena je kao profesor teorijskih predmeta u Glazbenoj školi Vatroslava Lisinskog u Zagrebu.

Tatjana vrlo često na klaviru izvodi svoja djela te iza sebe ima brojne nastupe. *“Puno sam se bavila sviranjem, dirigiranjem, vođenjem zborova, ansambala, orkestara, ali najveći dio mog stvaralaštva je skladanje. To mi je najveća ljubav”* ističe skladateljica.²² Ova svestrana umjetnica – osim glazbom, svojim glavnim poljem izražavanja, bavi se dizajnom, likovnom i filmskom umjetnošću te književnošću.²³

Prve improvizacijske skladbe nastale su već u ranom djetinjstvu. Danas njen skladateljski opus čine solistička, komorna, orkestralna djela i opere. Djela Tatjane Vorel izvode se u Hrvatskoj i inozemstvu. Neka su ušla u finale natjecanja, a za nekolicinu je osvojila nagrade u Utahu, New Yorku, Rimu, Londonu.

5.1. Vokalni opus

Velik dio Tatjaninog interesa čini skladanje vokalne glazbe. U svojim vokalnim djelima većinom je autor poezije, iako sklada i na liriku Dragutina

²² Preuzeto sa: <https://radiokrizevci.hr/2020/06/susret-s-pijanisticom-tatjanom-vorel-krizevci-u-srcu/>

²³ Preuzeto sa: <https://www.krizevci.info/2006/03/14/tatjana-vorel-golubizlafe-kolafe/>

Tadijanovića, Nade Pomper, Bernardice Despot, Vlade Franjevića, Franje Matešina itd.

Skladbe *Zovem te, zovem* za mezzosopran i klavir te *Zarobljena diva* za bariton i klavir nalaze se su u zbirci popijevki hrvatskih skladatelja Torta. *Zarobljena diva* posvećena je Sidoniji Rubido i praizvedena u Gornjoj Rijeci gdje je pjevačica živjela. Skladba *Vokaliza na suncu* za kontratenor, violončelo i klavir praizvedena je u Zagrebu, a od 2020. godine partitura se nalazi u UCLA Music Library. Skladba *Onoj koju naslućujem*, na liriku D. Tadijanovića iz ciklusa *Snovi, oduvijek snovi* praizvedena je 2011. u emisiji Putovi hrvatske glazbe. *Dan u Ermitažu* za sopran i klavir praizvedena je 2016. u Zagrebu, kao i *Orangeria u Fuldi*, 2019. Skladba *Don't be afraid* za sopran i orgulje praizvedena je 2018. u Zurichu. Skladba *Nehaj* za sopran i klavir praizvedena je 2018. u Senju. U Zagrebu 2020. godine praizvedena je *Perlica i ptičica* za sopran i flautu. *Zovem te, zovem* za mezzosopran i klavir praizvedena je 2007. u Utah, USA, autorica teksta je Nada Pomper. 2021.godine praizvedena je skladba *Zašto me pitaš* u Zagrebu. Za skladbu *A climb* za četiri soprana osvaja nagradu u Londonu gdje je i praizvedena. Mnoge skladbe za sopran ili bariton i klavir nadahnute su dvorcima, a neke od njih još nisu izvedene.

2007. godine Tatjana je skladala komornu operu jednočinku *The North Wind and the Sun* za koju je napisala libreto prema istoimenoj Ezopovoj basni. Praizvedena je u koncertnoj izvedbi 2012. godine u Samoboru. Tatjana je napisala libreto i za svoju komornu jednočinku *Love, love guide us* nastalu 2020. godine koja još nije izvedena. Najnovija Tatjanina skladba je mikroopera za solo sopran *COVID diaries* koju je napisala za vrijeme trajanja COVID bolesti 2020. godine kao svojevrsan dnevnik u tri dana.²⁴

²⁴ Građa Tatjane Vorel dobivena uz osobni razgovor preko internet mreže s kojom sam se poslužila (20.05.2021.)

6. Sanda Majurec

Skladateljica i čembalistica Sanda Majurec rođena je 1971. u Malom Lošinj. Kompoziciju je diplomirala na Muzičkoj Akademiji u Zagrebu, u razredu prof. Stanka Horvata 1997. godine, a čembalo dvije godine kasnije, u razredu prof. Višnje Mažuran.²⁵ Usavršavala se na majstorskim radionicama iz kompozicije kod Ericha Urbannera, Michaela Jarrella te Nine Šenk, a kao čembalistica, usavršavala se na radionicama barokne glazbe i plesa kod Kennetha Gilberta i Laurencea Cummingsa. Pohađala je i Ljetnu školu nove glazbe u Darmstadtu²⁶ te je 2006. godine boravila u Centru za skladatelje u Visbyju u Švedskoj²⁷, u sklopu kulturne suradnje između Hrvatske i Švedske. Trenutno je zaposlena kao redovita profesorica na Umjetničkoj akademiji u Osijeku te na Glazbenom učilištu Elly Bašić i na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

Još od studentskih dana surađuje s istaknutim umjetnicima i ansamblima, a njezine skladbe izvode se na koncertima i festivalima u zemlji i inozemstvu od kojih valja izdvojiti Muzički biennale Zagreb, Dubrovačke ljetne igre, Glazbenu tribinu u Puli i Opatiji, Osorske glazbene večeri, ciklus koncerata Zagrebačke filharmonije, Bartòk festival u Szombatelyju, Mali festival čembala čiji je i suosnivač, i dr.²⁸ Također je suosnivač i Hrvatske udruge čembalista Continuo, redovna članica Hrvatskog društva skladatelja, Hrvatskog glazbenog zavoda i Hrvatskog društva glazbenih umjetnika te članica upravnog odbora Osorskih glazbenih večeri. Kao čembalistica nastupa solistički i u komornim sastavima izvodeći i vlastite skladbe te surađuje sa sopranisticom Ninom Kobler, violinisticom Ivom Tovunac, Zagrebačkim čembalistima, Hrvatskim baroknim

²⁵ Preuzeto sa: <http://www.uaos.unios.hr/wp-content/uploads/2019/02/BIOGRAFIJA-Majurec-Sanda.pdf>

²⁶ Darmstädter Ferienkurse (Ljetni tečaj u Darmstadtu) redoviti je ljetni događaj suvremene klasične glazbe u Darmstadtu, Hesse, Njemačka. Osnovan je 1946. godine.

²⁷ Visby International Centre for Composers je mjesto rada i okupljanja profesionalnih skladatelja iz cijelog svijeta, bez obzira na žanr.

²⁸ Preuzeto sa: <https://www.hds.hr/clan/majurec-sanda/>

ansamblom, Varaždinskim komornim orkestrom, Hrvatskim komornim orkestrom, Zagrebačkim solistima i dr.

6.1. Popis skladbi za glas

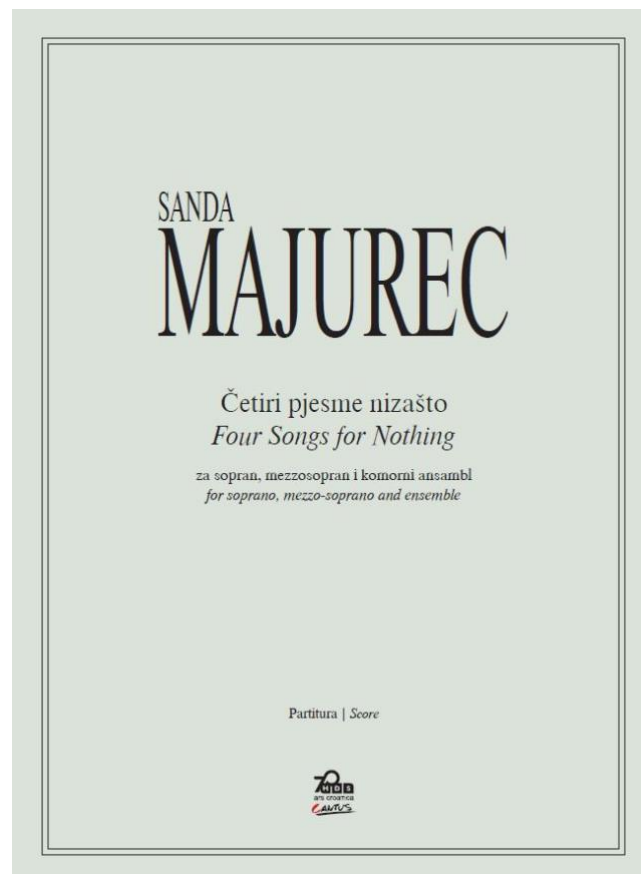
- *Kvarnerske ure*, za sopran čembalo i dvanaest gudača, stavci: *Polne*, *Burin*, *Sunce na Kvarneru*, *Noć*, *Oblačić*, (Drago Gervais), 1993.
- *Paragusas*, za sopran i čembalo, 2004.
- *Hölderlin*, za sopran i flautu, (Friedrich Johann Hölderlin) 2005.
- *Četiri pjesme nizašto*, za sopran, mezzosopran i komorni ansambl, 2006.
- *The wordless touch*, za glas, 2007.
- *Bush chord*, za sopran i čembalo, 2007.
- *Dva puta*, za sopran i orgulje, 2010.
- *Strava noći*, za mezzosopran, violončelo i klavir, (Tin Ujević), 2010.

6.1.1. Četiri pjesme nizašto

Sanda Majurec autorica je oko 50-ak skladbi, uglavnom komornih, ali i orkestralnih te zborskih. Od skladbi za glas najpoznatija je *Četiri pjesme nizašto* za sopran, mezzosopran i komorni ansambl. Djelo nastalo 2006. praizvedbu je doživjelo u sklopu Muzičkog biennala Zagreb 19. travnja 2007. godine u Muzeju Mimara u Zagrebu, u izvedbi Cantus Ansambla pod ravnanjem dirigenta Luce Pfaffa. Solistice su bile sopranistice Nina Kobler i Davorka Horvat.²⁹ Prema riječima skladateljice naslov skladbe zapravo je parafraza djela Samuela Becketta "Novele i tekstovi nizašto", a riječ je o četiri pjesme koje nisu pisane ni na kakav tekst i nemaju nikakvu tekstualnu ni programsku pozadinu. (HDS/Cantus, 2011.) U svakoj pjesmi skladateljica je koristila samo jedan

²⁹ Preuzeto sa: <https://www.cantus.hr/index.php?opt=shop&act=show&id=382&lang=hr>

samoglasnik u kombinaciji s raznim suglasnicima. Prva i zadnja pjesma skladane su za dva glasa, dok je druga za mezzosopran solo, a treća za sopran solo, naravno uz pratnju ansambla. Zapravo je riječ o dva različita soprana, koloraturni, tj. visoki sopran i dramski koji može doseći mezzosopranski doseg. Istovremeno suprotstavljanju tih različitosti glasovi su tretirani prilično “instrumentalno”, odnosno, jednakopravno s instrumentima, kako po melodijskom kretanju, tako i po zvukovnom smještaju u partituri. (HDS/Cantus, 2011.)

Slika 5 Naslovnica partiture *Četiri pjesme nizašto*

7. Laura Mjeda Čuperjani

Laura (Mjeda) Čuperjani, rođena je 1971. godine u Beogradu, gdje je stekla svoje srednje glazbeno obrazovanje u školi Josip Slavenski i kasnije diplomirala, na Odsjeku za kompoziciju i orkestraciju na Fakultetu muzičke umetnosti, u klasi prof. Srđana Hofmana.³⁰

Pedagoški rad započinje u Srednjoj glazbenoj školi Josip Slavenski u Beogradu te kasnije na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu kao asistentica na Katedri za teorijske predmete. Od 2007. godine predaje na Muzičkoj akademiji pri Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, a od 2011. godine je u zvanju docenta. Od 2013. do 2017. godine obnašala je dužnost predstojnice Odsjeka za glazbenu pedagogiju.³¹

Suradivala je s brojnim poznatim solistima, ansamblima i orkestrima, a nerijetko i sama izvodi svoja djela u dvoranama diljem Hrvatske i u inozemstvu. Sudjelovala je na mnogim manifestacijama i festivalima, te djelovala kao rezidencijalna skladateljica Podium festivala komorne glazbe Brijuni/Fažana 2019.

Dobitnica je nagrade Vasilije Mokranjac za skladbu *Concerto* za gitaru i komorni orkestar, posebnog priznanja za originalnu glazbu za koreo-projekt *Masses/Gromade* u suradnji s Teatrom pokreta MIMART³² na Festivalu Mediadance International u Parizu, sveučilišnog priznanja za ostvareni doprinos djelovanju i razvoju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i

³⁰ Preuzeto sa: https://issuu.com/mare08/docs/eho_2011_2012/34

³¹ Preuzeto sa: <https://mapu.unipu.hr/mapu/laura.cuperjani>

³² Teatar MIMART je jedan od prvih alternativnih teataru u EX-YU osnovan 1984. godine u Beogradu. Osnivač, direktor i reditelj Teatra MIMART je Nela Antonović.

priznanja za izniman doprinos razvoju Odsjeka za glazbenu pedagogiju Muzičke akademije u Puli.³³

Njezin skladateljski opus obuhvaća djela za solo instrumente, komorne ansamble, orkestralna djela i glazbu za kazališne predstave i multimedijalne projekte. Posebno je značajno njezino stvaralaštvo za harmoniku (od solističkih do koncertantnih djela), a napisala je i značajan broj skladbi za glas, koje je često i vrlo rado izvodila na mnogim praizvedbama i uvrstila u svoj repertoar mezzosopranistica Sofija Cingula.

7.1 Skladbe za glas

- *Noć* za mezzosopran i klavir (Ivan Goran Kovačić), 2010.
- *Disaccordion* za glas i harmoniku, 2011.
- *Engele bengele* za dva soprana i klavir, (brojalica), 2011.
- *Tuga* za sopran, rog i klavir (Vladimir Nazor), 2012.
- *Hiža* za glas i klavir (Igor Grbić), 2012.
- *Salve Regina* za 2 glasa, flautu, violinu i klavir, 2012.
- *Roža* (Mirna Weber), 2014.
- *Triptych* za mezzosopran, violončelo i klavir četveroručno (Mirjana Krsnik), 2014.
- *Diptych* za sopran, mezzosopran i klavir četveroručno (Mirjana Krsnik), 2015.
- *Ave Maria* za mezzosopran, violončelo i klavir (molitva na talijanskom), 2016.
- *Pričaj mi* za mezzosopran, klarinet i alt saksofon (Mirjana Krsnik), 2016.
- *Anima Christi* za glas, komorni zbor i orgulje (molitva na latinskom), 2017.

³³ Preuzeto sa: <https://www.arena-international.net/index.php/component/content/article/119>

- *Dvije skice* za sopran, mezzosopran i dvije harmonike (Mirjana Krsnik), 2018.
- *Incertitude* za mezzosopran, i komorni ansambl (James Augustus Aloysius Joyce), 2019.
- *Tužbalica* za sopran, klavir i udaraljke (indijanska narodna), 1993.
- *Moja senka* za sopran i klavir (Lojze Filipič), 1991.
- *Albanska vokalna lirika* – ciklus pjesama (obrade albanskih starogradskih pjesama)
- *Četiri godišnje riječi* – ciklus pjesama: Fjolla, Fijola, Afan, Fumarela, 2011. - 2013.

Laura Mjeda Čuperjani nerijetko svoja djela posvećuje velikim umjetnicima - skladateljima pa je tako skladba za mezzosopran, violončelo i klavir *Ave Maria* posvećena Antoniu Smaregli i praizvedena je na koncertu povodom 162. obljetnice njegova rođenja, dok je solo pjesma *Hiža* posvećena skladateljici Ivani Lang i objavljena je u Zbirci hrvatskih popijevki More u sklopu edicije Hrvatski skladatelji.³⁴

Osobno mi je kod skladateljice vrlo zanimljiv spoj harmonike i glasa, kao što je to u skladbama *Disaccordion*, *Fijola* i *Dvije skice*. Skladba *Disaccordion* je nastala zapravo na poticaj mezzosopranistice Sofije Cingule i harmonikašice Marije Vukoje, koje su praizvele skladbu 11.06.2011. u INK Pula u okviru 12. festivala komorne glazbe Pulski glazbenici Puli. Koncipirana je u 3 dijela: nesklad, usklađivanje i sklad. Glas koji je tretian gotovo instrumentalno (bez teksta) i harmonika su potpuno ravnopravni te čine jednu neraskidivu cjelinu.³⁵

³⁴ Preuzeto sa: <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/komunikacija-je-jedan-od-imperativa-skladanja-543393>

³⁵ Preuzeto sa: https://issuu.com/mare08/docs/eho_2011_2012/34

7.2. Drugi o skladateljici

Za skladateljicu Čuperjani komunikacija je jedan od imperativa skladanja, a za idealnu komunikaciju potrebni su dobri posrednici – izvođači.³⁶ Često ju i sami umjetnici koji rado izvode njena djela potiču da za neke određene prilike napiše nešto novo. O skladateljici i njenom stvaralaštvu, osobito repertoaru za glas koji su same izvodile, mezzosopranistice imaju samo riječi hvale.

“S kompozicijom Hiža susrela sam se na trećoj godini studija solo pjevanja na Muzičkoj akademiji u sklopu izbornog predmeta Hrvatska vokalna baština. Bio je to za mene prvi susret s modernom hrvatskom vokalnom baštinom i mogu reći da je bio nezaboravan. S obzirom na to da sam strankinja, ova skladba je za mene predstavljala veliki izazov i to na nekoliko razina – prvenstveno razumijevanje samog teksta, pa zbog toga i suradnja s korepetitorom, zatim ritmička točnost koja se od mene pritom zahtijevala i sl. Hiža je pjesma, koja više nego samu radnju opisuje jednu posebnu atmosferu, koja se postiže upravo tom igrom s različitim oblicima riječi na hrvatskom jeziku, što je naposljetku ipak izmamilo veliki užitak pri izvođenju i interpretiranju ove skladbe kod mene.“

Dagmar Drechslerova

“Od svih pjesama i arija koje sam prolazila u sklopu kolegija Hrvatska vokalna baština na studiju pjevanja, najviše me se dojmila pjesma O sy i zi (O crno oko) iz ciklusa pjesama Albanska vokalna lirika, skladateljice Laure Mjeda Čuperjani. Pjesma svojom melodijom jako podsjeća na narodnu pjesmu, pogotovo sevdah, koji mi je vrlo blizak. Doista sam uživala izvodećiju, jer me vratila u moje početke pjevanja kada sam pjevala u folkloru i pri tom mi

³⁶ Preuzeto sa: <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/komunikacija-je-jedan-od-imperativa-skladanja-543393>

omogućila veliku slobodu u interpretaciji samim time, što nisam toliko morala paziti na klasično postavljenu pjevačku tehniku. Ciklus Albanska vokalna lirika je napisan u srednjoj lagi i doista ugodan za pjevanje te upravo zbog toga pogodan za istraživanje svog glasa i drugačijeg načina pjevanja. Sam albanski jezik također mi je vrlo lijep i ugodan za pjevanje, a najviše od svega su mi se sviđjeli bogati ukrasi narodnih melosa, te ritmička harmonijska pratnja u klaviru. Presretna sam bila što sam se mogla potpuno opustiti izvodeći ovo djelo pred zagrebačkom publikom i svojim glasom stvoriti jednu posebnu, drugačiju atmosferu, iznijeti svoje emocije i publici dočarati "narodni" stil."

Ivana Miletić

„Solo pjesme i Vokalno-instrumentalne skladbe Laure Mjeda Čuperjani iznimno su zanimljiv i vrijedan dio suvremene hrvatske vokalne literature. Izazovne čak i u verzijama ciljano namijenjenim studentskim izvedbama, npr. na međunarodnim natjecanjima komorne glazbe, ne podilaze populističkim strujama već su autentične, svježije i nove. Istovremeno, njihova suvremenost nije takva da bi vokalnog umjetnika "stjerala u kut" ne dopustivši mu mogućnost da razvije kantilenu ili pokaže svoju muzikalnost. Vokalni izazovi koje Laura Mjeda Čuperjani stavlja pred pjevače nikada nisu sami sebi svrha niti je suvremenost njenog glazbenog izričaja od onih koji bi glazbi oduzeli njenu glazbenost, pijevnost i slobodu vokalne emisije. Skladateljica glasu pristupa istančano, znalački i gotovo majčinski nježno, bez obzira na to koristi li u skladbama artikulirane ili neartikulirane riječi, onomatopeju, fragmente pjesama ili poznate književne predloške. Njene sakralne skladbe uglazbljene su molitve koje tekstu pristupaju s punim pijetetom zadržavajući pritom intimnost trenutka i odražavajući dubinu bogatog duhovnog života. Osobno uvijek rado izvodim i praiizvodim skladbe Laure Mjeda Čuperjani jer njima uvijek dodatno

obogaćujem svoj koncertni repertoar i pomičem vlastite interpretativne granice. Izvrstan prijem publike doživjela sam izvodeći ih u Hrvatskoj i inozemstvu, a kolege glazbenici iz inozemstva uvijek mi se rado pridružuju u izvedbama njenih skladbi koje kasnije i bez mene nastavljaju izvoditi.“

Sofija Cingula

8. Mirela Ivičević

Akadska skladateljica Mirela Ivičević rođena je u Splitu 1980. godine, a djeluje u Splitu i Beču. Završila je studij kompozicije i glazbene teorije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Željka Brkanovića, poslijediplomski studij medijske kompozicije i primijenjene glazbe na Universität für Musik und darstellende Kunst u Beču kod Klause Petera Sattlera i Christiana Mühlbachera te poslijediplomski studij kompozicije na Universität für Musik und darstellende Kunst u Grazu kod Beata Furrera.³⁷

Usavršavala se na majstorskim tečajevima u Hrvatskoj, Austriji i Nizozemskoj kod Johanna Kretza, Giela Vleggaaara, Richarda Ayresa, Martijna Paddinga, Julie Wolfe i Louisa Andriessena. Skladateljica surađuje s brojnim ansamblima i umjetnicima iz raznih umjetničkih područja na projektima širokog žanrovskog spektra u Europi, te Sjevernoj i Južnoj Americi.

Podjednako se intenzivno bavi koncertantnom i primijenjenom glazbom: autorica je glazbe za solo instrumente, različite komorne ansamble, simfonijski orkestar, jazz ansamble, kompozicija za instrumente i elektroniku, elektroakustičkih kompozicija, kompozicija za folklorne ansamble, aranžmana za različite vokalnolno-instrumentalne sastave, glazbe za film i opera. Većina skladbi je konceptualna i interdisciplinarna, baveći se prije svega ulogom zvuka u socijalnom i političkom kontekstu pri čemu se često služi zvučnim nuspojavama suvremenog društva.³⁸ U svojim novijim djelima bavi se interakcijom glazbe i drugih medija u smjeru glazbenog teatra. U interview-u za Musik Austria skladateljica je izjavila da je jedna od najvažnijih karakteristika

³⁷ Preuzeto sa: <https://www.hds.hr/clan/ivicevic-mirela/>

³⁸ Preuzeto sa: <https://www.musicaustria.at/neue-musik-ist-kein-genre-es-ist-eine-denkart-mirela-ivicevic-im-mica-interview/>

njenog rada estetski pluralizam te da nova glazba nije žanr za sebe, već način razmišljanja.

Dobitnica je brojnih nagrada, a posebno valja istaknuti nagradu Josip Štolcer Slavenski za najbolje glazbeno djelo 2013. godine za glazbeno-scensku suitu *Planet 8* u produkciji Muzičkog salona SC-a. Dobitnica je Austrijske državne stipendije za kompoziciju, kao i DAAD stipendije³⁹ Artists-in-Berlin za 2019. godinu. Pored skladateljskog rada, bila je aktivna i kao producentica međunarodnog festivala suvremene glazbe i srodnih umjetnosti Dani Nove glazbe Split, te je jedan od osnivača i članova Black Page Orchestra, bečkog ansambla za radikalnu i beskompromisnu glazbu suvremenog doba. U Beču je oformila i Moment Collective, ansambl za eksperimentalnu glazbu, audiovizualnu i performativnu umjetnost.

8.1. Popis skladbi za glas

- *Love potion!*, za tri ženska glasa i puhački orkestar, 2008.
- *Haute Couture*, za sopran i ansambl, 2011.
- *Orgy of References*, za sopran i živu elektroniku, 2012.
- *Za tri lipe / The Threefairlady opera*, komorna opera, 2007.
- *(Gender)Bender 9,99*, glazbeni teatar za 16 solista i zvučne objekte, 2012.
- *Karussell*, komorna opera, libreto: Radek Knapp, 2013.
- *PLANET 8 alias Operacija Neptun*: scenska suita za ansambl i (samo) refleksiju, 2013.
- *Alien (From A to B)*, glazbeni teatar za dva pjevača i zvučne objekte, 2013.

³⁹ Stipendije DAAD-a (Deutscher Akademischer Austauschdienst) namijenjene su studijskim projektima na njemačkom i engleskom jeziku.

- *853211 Dreamgirls!*, opera, 2014.
- *PP (for Aleksandra)*, za tihi sopran i ansambl, 2016.
- *JINX! (of minor differences)*, za sopran, sopran saksofon i elektroniku, 2015.
- *Dominosa ADHD: Haute Couture*, za sopran i ansambl, 2011.

8.1.1. *Za tri lipe*

Komorna opera *Za tri lipe* bila je narudžba festivala Muzički biennale Zagreb. Jedna od glavnih tema bila je “žensko skladateljsko pismo”, stoga je skladateljica odlučila napisati operu u kojoj prevladavaju likovi žena. Ova opera jednočinka napisana je za ansambl od šest svirača i tri glumice pjevačice. *Za tri lipe*, priča Mirela Ivičević, sastoji se od arija i dueta koji se pjevaju na već postojeće tekstove iz starih opera. Riječ je o nekoliko opera, među kojima su i “Tosca”, “La Bohème” i “Carmen”. Nositelji radnje tri su poznata operna lika - brbljava pjevačica i ljubomorna ljubavnica Floria Tosca, neprilagođena zavodnica Carmen te lijepa krojačica i izrađivačica umjetnog cvijeća Mimi iz Puccinijeve “La Bohème”.⁴⁰ Režiju, dramaturgiju i kostimografiju na predstavi radile su također žene. Ivičević, koja je ujedno autorica libreta ovog glazbeno – dramskog djela, govorne je dijelove napisala u formi “kvazi-bloga” umjesto recitativa. Na premijeri 2007. godine u Teatru &TD u Zagreb ulogu Mimi tumačila je sopranistica Marija Kuhar Šoša, ulogu Florie Tosce glumica Lana Barić, a ulogu Carmen glumica i jazz mezzosopranistica Hana Hegedušić. Ansamblom ipak nije ravnala žena, već maestro Ivan Josip Skender.

⁴⁰ Preuzeto sa: <http://arhiva.nacional.hr/clanak/33716/5-novih-hrvatskih-opera-na-biennaleu>

8.1.2. *Karussell*

Druga skladateljčina komorna opera dio je originalnog projekta Gäste/GATES u suradnji Sirene s ISCM – om⁴¹ te festivalom Wien Modern, održanog u sklopu Svjetskih dana nove glazbe 2013. godine. Nastala je na libreto Poljaka Radeka Knappa, pisana za troje vokalnih solista (sopran, tenor, bariton) i šest instrumenata. Ovom se mini operom u trajanju od 15-ak minuta u režiji Kristine Tornquist, Ivičević ponovno dokazuje kao skladateljica s dobrim osjećajem za vokalne dionice i izvrsnim smislom za glazbenu dramatiku.⁴²

Slika 6 Scena iz opere *Za tri lipe*

Slika 7 Scena iz opere *Karussell*

⁴¹ International Society for Contemporary Music (Međunarodno društvo za suvremenu glazbu)

⁴² Preuzeto sa: <http://www.hds.hr/ea/wp-content/uploads/2015/02/Cantus183-184-web.pdf>

9. Margareta Ferek-Petrić

Mlada, ali već afirmirana hrvatska skladateljica rođena je 1982. u Zagrebu, živi i radi u Beču. Obrazovala se na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču kod Ivana Eröda, Chaye Czernowin i Klause Petera Sattlera.⁴³ Dobitnica je niza austrijskih i međunarodnih skladateljskih stipendija, rezidencija i nagrada, a od 2007. godine njene kompozicije redovito izvode ugledni ansambli i glazbenici diljem svijeta (Hrvatska, Austrija, Mađarska, Njemačka, Francuska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Rumunjska, Slovenija, Švicarska, Nizozemska, Ukrajina, Grčka, Estonija, Švedska, Kanada, Latvija i Slovačka). Suradivala je, između ostalog, sa Muzičkim biennialom Zagreb, Donaufestival Strudengau, Tribinom u Opatiji, ansamblima Die Reihe, Reconsil, Platypus, Kontrapunkte, Klingekunst, Chromoson, Koehne kvartet, Papandopulo kvartet, Trio GIG i drugima.

Glazba joj je objavljena na diskografskim izdanjima Decca Recordsa i Croatiae Records. Godine 2011. dobila je nagradu Theodor Körner⁴⁴ za orkestralnu kompoziciju *Take 7*, te 2017. nagradu grada Beča za glazbu. 2015. postala je član odbora društva za suvremenu glazbu u Austriji – ÖGZM⁴⁵, a 2016. redovna članica HDS-a. 2019. godine je odlukom Hrvatskom društva skladatelja odabrana za umjetničku ravnateljicu 31. i 32. Muzičkog biennala Zagreb 2021. i 2023. godine, koje smatra svojim najvećim i najznačajnijim projektom.

Autorica je raznolikog opusa, u rasponu od solističkih djela do komornih i zbornskih skladbi, te kompozicija za simfonijski i jazz orkestar. Također je pisala skladbe za glas i kazalište. Kako sama navodi, nadahnuće za svoje skladbe

⁴³ Preuzeto sa: <http://www.hds.hr/clan/margareta-ferek-petric/>

⁴⁴ Nagrada Theodor Körner dodjeljuje se od 1953. godine u Austriji za zasluge u nauci i umjetnosti, uglavnom mlađima od 40 godina.

⁴⁵ Österreichische Gesellschaft für zeitgenössische Musik - Austrijsko društvo za suvremenu glazbu

nalazi u književnosti, likovnoj umjetnosti, filmu, znanosti, politici, filozofiji, iznimnim pojedincima i bizarnim životnim situacijama.⁴⁶ Njene glazbene ideje odlikuju se različitim aspektima: ironijskim pristupom tradicionalnoj glazbenoj estetici, preobrazbom teatralnih gesta u timbar te istraživanjem intenziteta proširenih instrumentalnih tehnika.

Zanimljivo je, prema riječima skladateljice, kako kao dijete uopće nije voljela klasičnu glazbu, niti koncerte, te je više bila zainteresirana za literaturu kao mogućnost izražaja. Ipak se kasnije, kroz srednjoškolsko glazbeno obrazovanje taj stav promijenio, te je ubrzo shvatila da je glazba njen put.⁴⁷

Njene skladbe za glas vrlo se često izvode, te ih stvara ravnopravno po količini sa skladbama za ostale instrumente. U nastavku slijede sve skladbe pisane za glas po redoslijedu nastanka.

- *Rastanak od anđela* za sopran i klavir, 2003.*
- *Vier Jahreszeiten* za sopran i klavir, 2005.
- *Vier Jahreszeiten 4 Japanese Haikus* za sopran i orkestar 2006.
- *An den Ethos* za dva pjevača i ansambl, 2007.* na tekst Otta Jekela
- *Yoni* za sopran, violu i klavir, 2010.*
- *AdaptedMutated* za sopran i bariton, 2013.*
- *Silentium* za 4 glasa (2 soprana, alt, tenor) i trombon, 2015.* na tekst Fjodora Tjutčeva
- *Mad Darkness II* za sopran, violu da gamba i cembalo, 2016.*
- *Spukgedichte* za sopran, flautu, klarinet, violinu i čelo, 2016.* na tekst Richarda Schubertha
- *Liederzirkus* za sopran i klavir, 2018.*

⁴⁶ Preuzeto sa: <https://www.margaretaferekpetric.com/>

⁴⁷ Preuzeto sa: <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/intervju-ferek-petric>

- *Neun Echos* za sopran, flautu traverso, baroknu obou, barokni fagot, baroknu violinu, violon/G i orgulje, 2018.
- Komorna opera Elsa*

* skladbe koje su se izvele jednom, ili više puta do sada

9.1. *Liederzirkus*

Osam pjesama skladateljice Margarete Ferek Petrić objedinjeno je 2018. godine u ciklus za sopran i klavir pod nazivom *Liederzirkus*. U prijevodu bi to bio “Cirkus pjesama” u trajanju od 20-ak minuta. Iako napisan za sopran, ovaj ciklus često izvode i mezzosoprani. Šest pjesama unutar *Liederzirkusa* je na njemačkom jeziku, dok je po jedna pjesma na engleskom i hrvatskom jeziku. Autori svih osam pjesama su žene.

Nazivi pjesama u ciklusu:

1. *Wer meldet wenn es brennt?* (Pippa Galli)
2. *Strömung* (Ingeborg Bachmann)
3. *Schmelzende Zeilen* (Esra Özmen)
4. *Mravlja kiselina* (Dorta Jagić)
5. *Geld, ich male dich tot* (Kristine Tornquist)
6. *Für Ingeborg Bachmann* (Dine Petrik)
7. *Echo von Heimat* (Raphaela Edelbauer)
8. *Compliments* (Sarah Dzida)

9.1.2. *Compliments*

My arms and legs stuck on it, this torso
was a glass jar – empty, transparent, and

hungry to obstruct the passage of sun –
light through its cylindrical, flat surface,
when a denseness filled a belly wanting
depth; it was you that dropped a solidity
inside hollow contours and made days
rebound back because you said I was --!

It was a gem given and I could grasp
substance; hold it up; shake it; point out a
center, an essence, an incandescence,
a matter and fact unbeknownst, me!

Being told, it was, but in return to you
I said nothing. So now hear my compliments.

“Ova pjesma je sve samo ne ono što bi se lako moglo iščitati iz njenog naslova. Ispunjena čežnjom, strašću, ljubavlju i konstantnim promjenama raspoloženja, pjevati ovu pjesmu bio je pravi izazov. Iako je tekst sam po sebi kompleksan, pun metafora i pomalo težak za shvatiti, skladateljica je ipak htjela olakšati pjevaču, bez obzira na to što se radi o suvremenoj glazbi. Kao i svatko tko se prvi puta susreće sa suvremenom glazbom, bila sam pomalo skeptična i prestrašena, misleći kako ću teško savladati pjesmu. Međutim, linija pjevača je napisana jednostavnim ritmom, intervalski najčešće u razmaku od sekunde te se uspješno nadopunjuje s dionicom klavira, tako da nije teško biti intonativno točan. Spoj operno postavljenog glasa, krikova i govora kroz šapat možda je kombinacija koju nismo navikli čuti, ali je svakako kombinacija kojoj treba dati priliku.”

Josipa Gvozdanić

Compliments

Text: Sarah Dzida

$\text{♩} = 42$

Sopran

pp My arms — and legs struck on it, this

Klavier

pp

Ped. pro
Harmoniewechsel

3 *sempre cresc.*

S tor - so was a glass jar - emp - ty, trans - pa - rent, and hun - gry - to - ob -

3 *sempre cresc.*

1. *8va*

5

S tract *p* the pas - sage of sun - light through its cy - lin - dri - cal sur -

5 *8va*

1. *p*

Note 5 *Compliments*

2

Compliments

S

7

face when a den-se-ness filled a bel-ly wan-ting

Kl.

S

9

mp depth; it was you that dropped a so-li-di-ty in-side hol-low

Kl.

mp

S

11

con-tours and made my days re-bound back

Kl.

Note 6 Compliments

Compliments

S 13 *f* "leidendes" Gliss.
be - cause you said I was...!

S 15 *mf* it was a gem gi - ven and I could grasp sub - stance

S 17 *f* hold it up; shake it; point out a cen - ter an es - sence.

Note 7 Compliments

Compliments

19
S
an in - can - de - scence, a mat - ter and fact un -

19
Kl.

21
S
- be-knownst, mel Be - ing told, it was,

21
Kl.

23
S
but in re - turn to you _____

23
Kl.

Note 8 Compliments

Compliments

5

24

S

mp I said no - thing

Kl.

26

S

sehr deutlich
aussprechen!

so now hear my com - pli - ments.

fff
secco

Kl.

Note 9 *Compliments*

9.2. O praizvedbi opere *Elsa*

U Beču je u kulturnom centru F23, 14. rujna 2020. godine izvedena praizvedba operne produkcije *Elsa* hrvatske kompozitorice i predsjednice Muzičkog

biennala Zagreb, Margarete Ferek-Petrić. Opera je dio festivala opernoga kazališta Sirene pod geslom „Poboljšanje svijeta“. U predstavi je sudjelovao ansambl za suvremenu glazbu Zeitfluss – Tijek vremena iz Graza, kojim je ravnao Edo Mičić, te pjevači: Kevin Elsnig (kontratenor), Georg Klimbacher (bariton), Vladimir Čabak (tenor), Solmaaz Adeli (mezzosopran) i glumica Bärbel Strehlau. Libreto je napisala Irene Diwiak, a režiju za operu potpisuje Kristine Tornquist. Opera Elsa je parafraza na novelu Arthura Schnitzlera “Fräulein Else”, navodi kompozitorica Margareta Ferek-Petrić.⁴⁸ Elsa je lik između realiteta i fantazije, koja kaže da je realitet uvijek brutalan. Poruka opere je propaganda skromnosti. Opera sadržava različne muzičke citate i iz drugih opernih komada. Kompozitorica je dugo smišljala, kako je rekla, na koji bi način mogla preraditi produkciju da ne bude preduga. Publika je bila oduševljena, ne samo produkcijom, nego i lokacijom i cijelom organizacijom. Uslijedile su još tri reprize ove komorne opere 15, 16, 17, 18. rujna.

Tekst je napisan na njemačkom jeziku, a radnja opere se odvija u 3 čina s ukupno 5 likova. Trajanje opere je otprilike 70 minuta.

Kratki sadržaj:

Trojica adolescenata se klade koji će od njih natjerati ženu da se skine tijekom praznika, a fotografija bi to trebala dokazati. Razmaženi Nicolas ovaj zadatak želi riješiti kao i obično – novcem, te nagovara zaduženu čistačicu Elsu da se pred njim svlači uz naknadu i da ju fotografiraju.

⁴⁸ Preuzeto sa: <https://volksgruppen.orf.at/hrvati/stories/3067310/>

Slika 8 Scena iz opere *Elsa*

9.3. Razgovor o operi *Elsa*

Skladateljici Margareti Ferek-Petrić postavila sam nekoliko pitanja o operi *Elsa*, o procesu stvaranja, nastanka, probama i izvedbama.

1. S obzirom da je *Elsa* Vaša prva opera do sada, koliko zahtjevno je bilo napisati ovakvo djelo?

“Da, Elsa je moja prva opera i normalno relativno brzo pišem za glas, zato jer me riječi vode. Smatram da one daju nekakvu dinamiku, osjećaj za melodiju i puno ideja, te me vrlo lako inspiriraju. No, opera me iznenadila, jer mora imati jednu vrlo snažnu liniju od početka do kraja. I to je ono kad radiš prvu operu što te na neki način šokira, iako znaš da je to tako. No u praksi je uvijek drugačije kad prvi put radiš nešto. Mora se iskoristiti materijal kojeg imaš. Moraš ga jasno posložiti, strukturirati tako da karakteri same opere imaju smisla i s glazbom ispričati priču kao da riječi nisu prisutne. Tako da smatram da je opera zapravo najzahtjevnija forma koja postoji za napisati. I da, bilo je

zahtjevno za mene osobno, jer sam imala i neke druge narudžbe istovremeno, a i planiranje Biennala, tako da sam rekla ako u budućnosti opet pristanem pisati operu obavezno uzimam najmanje godinu dana samo da se tome posvetim, što se pisanja tiče. Naravno ovisi o opsegu, veličini ansambla, orkestra i uloga. Za ovo bi bilo najbolje da sam imala godinu dana slobodnog vremena da se samo tome posvetim, no nisam. Ako je neka veća opera u budućnosti onda sigurno želim imati dapače dvije godine da uđem u materiju i da polakše pišem, bez stresa.”

2. Opišite ukratko proces stvaranja djela – kada je započeo, koliko je trajao, je li djelo nastalo prema tekstovnom predlošku, ili je prvo nastala glazba?

“To se sve počne naravno puno prije ugovarati, jer se prije svega radi o jednoj velikoj produkciji. U ovom slučaju se radilo o jednom festivalu od sedam opera. Ja bih rekla da sam to pisala sa puno pauzi dvije godine, ali neto pisanja je pola godine, što je premalo, ali sam morala biti brza jer sam unutar toga pisala i neka druga komorna djela što sam već rekla. I to s Biennalom je poprilično zeznuto jer ubija tok pisanja. Što se tiče procesa samog stvaranja prvo se dobije libreto. Barem je u ovom kontekstu to bilo tako isplanirano da ja nisam radila paralelno s nekim libretistom ili libretisticom, nego je projekt bio koncipiran sa strane organizatora da sedam libreta podijele na sedam kompozitorica i kompozitora. Tako da sam ja dobila gotov proizvod i na temelju toga morala sam napisati operu. Libreto sam pročitala jedno sto puta i nije me ni malo inspirirao, te sam izgubila volju, ali sam htjela napisati operu, jer je to jedno zanimljivo iskustvo. Unatoč tome što me libreto nije oduševio i osvojio nekako sam ga pokušala voditi u apsurd. Nisam baš mogla skroz do kraja, jer ipak shvaćam strukturu, tok misli i rečenica toga što mi je bilo predloženo, tako da sam na kraju uspjela s glazbom ja osobno izvući puno komičnih situacija. Pri izvedbi je bilo puno smijeha i pozitivnih reakcija. Ne mogu ni zamisliti da prvo

nastaje glazba. Libreto je jedna jako kompleksna stvar, te često libretisti i kompozitori rade zajedno što je nešto čemu ću težiti u budućnosti, jer kad radim zajedno s nekim automatski već imam neke “zvukovne slike” u glavi. Ovako je to bio bačen gotov proizvod pred mene, te sam mogla pristati i uzeti, ili ne uzeti ponudu – uzela sam ju.”

3. Kako je teklo postavljanje opere baš u ovo pandemijsko vrijeme, odnosno kako su izgledale i u kojim uvjetima su se odvijale probe, predstave?

„S produkcijske i organizacijske strane počeli su ju koncepirati ja bih rekla već 2017. i vjerojatno iz financijskih razloga morala se postaviti kao komorna opera. Svatko od nas je imao jedan veliki ansambl do 12 instrumentalista plus pjevača koliko je bilo određeno samim libretom, u ovom slučaju imala sam četiri pjevačke uloge. Dakle to nije bilo previše ljudi za tu ogromnu dvoranu, što je zapravo isto slučajno i dobro ispalo. Uхватili smo vrijeme tzv. „ne – lockdowna“ u Austriji i naravno, promijenila su se vremena probi te smo morali neko vrijeme čekati kada je došao lockdown, ali onda u ljetnom periodu se intenzivno probalo za cijeli festival koji je slijedio početkom jeseni. Ja sam imala još puno sreće, jer moje četiri izvedbe su bile sredinom rujna kad vrijeme još nije bilo prehladno, pa smo prije i poslije opere mogli u dvorištu obaviti taj neki „socijalni dio“ s barom. Unutar tog prostora gdje je opera bila izvedena, a to je bila jedna velika stara tvornica, bilo je jako puno mjesta, tako da se razmak mogao jako dobro održati. U publici isto nije bilo nikakvog problema što se toga tiče, sjedili smo s maskama, dolazili smo s maskama, mjerili smo temperaturu, dezinficirali ruke, sve ono tipično što se zna. Funkcioniralo je u redu i na probama, na distanci, jako se pazilo i s gestama, pjevači su se redovito testirali, što je srećom u Beču vrlo jednostavno bilo. Moram priznati, nije bilo toliko slobodno kako smo naučili, ali sve se može i to je ovaj projekt upravo i pokazao. Imali smo i puno sreće. Svatko od pjevača se mogao zaraziti

negdje, ali mi u Austriji smo jako pazili, dok mi se čini da je nekako u Hrvatskoj sve puno ležernije. Svi smo imali minimalno kontakata, možda s partnerom ili nekim najboljim prijateljem. Dok se probavalo i dok su bile izvedbe svi su se jako distancirali od svijeta i živjeli zapravo za tu produkciju.“

10. Sara Glojnarić

Mlada skladateljica Sara Glojnarić iz Samobora rođena je 1991. godine, živi i djeluje u Stuttgartu. Potječe iz glazbene obitelji gdje su veliki utjecaj na njezin umjetnički razvoj imali njen otac i djed. Tijekom srednjoškolskog obrazovanja u Srednjoj glazbenoj školi Ferdo Livadić radila je s tadašnjim profesorom klavira, Davorom Lahnitom te s Krešimirom Seletkovićem, koji joj je pomogao da otkrije ljubav prema skladanju. Studij kompozicije započela je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, u razredu prof. Davorina Kempfa, a nastavila je na Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst u Stuttgartu, u klasi prof. Martina Schüttlera, gdje je 2018. godine i magistrirala. Pohađala je seminare iz klavira i kompozicije kod Livie Rev, Laszla Baranyaya, Noela Floresa, Ludmille Lazar, Salvatorea Spanoa, Irine Osipove, Syavusha Gadjievjeva i Dušana Bavdeka. Od 2019. djeluje u okviru izdavačke i produkcijske kuće Julianne Klein iz Berlina i stipendistica je njemačke umjetničke zaklade Kunststiftung Baden-Württemberg.⁴⁹

Sara Glojnarić dobitnica je nekoliko prestižnih hrvatskih i međunarodnih nagrada i umjetničkih rezidencija, od kojih valja izdvojiti nagradu iz fonda Rudolf i Margita Matz Hrvatskog društva skladatelja za najuspješnijega mladog skladatelja, Nagradu Zagrebačke županije za iznimni doprinos i promociju hrvatske kulture u zemlji i svijetu, Kranichsteiner Musikpreis⁵⁰ 2018. Nagradu Ivo Vuljević⁵¹ za 2019. godinu te umjetničku rezidenciju Progetto Positano, koja obuhvaća jednomjesečni boravak u kući slavnog Wilhelma Kempffa pod pokroviteljstvom Zaklade Wilhelm Kempff, Zaklade Ernst-von Siemens i

⁴⁹ Preuzeto sa: <https://www.roditelji.hr/vijesti/sara-glojnaric-mlada-skladateljica-dobitnica-prestizne-32-nagrade-ivo-vuljevic/>

⁵⁰ Kranichsteiner Musikpreis renomirana je skladateljska nagrada koju dodjeljuje međunarodni žiri u sklopu Darmstädter Ferienkurse.

⁵¹ Godišnja nagrada za najbolje ostvarenje mladih glazbenika koju dodjeljuje Hrvatska glazbena mladež od 1988. godine.

Ensemble Mosaik. Pobjednica je i međunarodnog skladateljskog natječaja 2019. kojeg je raspisala Berlinska državna opera.

Njezine su se skladbe izvodile na koncertnim podijima i u radijskim eterima mnogih zemalja, Njemačke, Austrije, Slovenije, Koreje, Švedske, Norveške, Španjolske, Argentine, Poljske, Češke, a interpreti njezinih djela su međunarodno priznati ansambli za suvremenu glazbu, kao što su Ensemble Musikfabrik, Neue Vocalisten Stuttgart, Ensemble Mosaik, Trio Catch, ansambl Mimitabu, Sarah Maria Sun, Black Page Orchestra te Simfonijski orkestar HRT-a na festivalima poput ECLAT Festival Stuttgart, Wittener Tage für neue Kammermusik, Ultraschall Festival Berlin, Darmstädter Ferienkurse, Muzički biennale Zagreb i dr.⁵²

Djela Sare Glojnarčić pršte originalnim idejama te zrelim i sadržajnim načinom njihova oblikovanja. Njezin skladateljski opus obuhvaća ne samo djela za komorne ansamble i orkestar nego i videoradove i multisenzorne instalacije te je pozamašan, uzmu li se u obzir njezine mladenačke godine. Trenutno se u svojoj glazbi bavi širim sociopolitičkim kontekstom pop glazbe i utjecajem njenih strukturalnih mehanizama na suvremenu akademsku glazbu.⁵³

10.1. Skladbe za glas i opere

Prva skladba za glas je *Mixtape* za glas i violončelo, koju je prouzveo 2015. godine, Ansambl Antiphonus u sklopu festivala Muzički Biennale Zagreb. “*Mixtape* je inspiriran estetikom i formalnim procesima ranog hip-hopa, otkud dolazi slavni „drop the beat“ citat, koji je u ovom slučaju i ritmička jezgra cijelog djela” navodi Glojnarčić.⁵⁴ Dvije godine kasnije nastao je njen, kako

⁵² Preuzeto sa: <https://progettopositano.org/stipendiaten-2020-2/>

⁵³ Preuzeto sa: <https://100posto.hr/scena/stara-hrvatska-bajka-uz-hrvatsku-suvremenu-skladateljicu-dobila-novo-ruho-na-kazaljsnim-daskama.html>

⁵⁴ Preuzeto sa: <https://knjizica.tribina.eu/>

sama ističe jedan od najdražih projekata do sada, a to je *Žabica kraljica*, u suradnji sa Muzičkim biennialom i Zagrebačkim kazalištem lutaka. Lutkarska je to predstava nastala prema istoimenoj hrvatskoj narodnoj bajci za koju Glojnačić potpisuje glazbu, a Rene Medvešek režiju. Jedina vokalna dionica koja prikazuje pjevanje Žabice, u koje se Princ iz predstave zapravo zaljubljuje je sopran, dok su za instrumentalnu pratnju upotrijebljeni klavir, kontrabas i udaraljke. Predstava *Žabica kraljica* pokazala je da lutka može bez bujice riječi, dapače, da se mnogo bolje, slobodnije i poletnije osjeća uz glazbu.⁵⁵ Sljedeća nastala vokalna djela skladateljice su iz serije *Artefacts*. Prva skladba *Artefacts for 6 vocal solists, tape and video* nastala je 2018., a druga pod nazivom *Artefacts#2 for soprano, drum-set and tape* 2019. godine i to s vodećom pjevačicom u ambijentu suvremene glazbe, Sarah Mariom Sun. Ta je skladba bila narudžba festivala Wittener Tage für Neue Kammermusik⁵⁶ i jedno je od njenih izvođenijih djela diljem svijeta. U rujnu 2019. u Salzburgu je praizvedena njena prva komorna opera *Pray, chuck, come hither*, a potom joj je stigla sjajna vijest iz berlinske Deutsche Oper da je pobijedila na natječaju za novu komornu operu. Ipak najvećim uspjehom mlade skladateljice može se smatrati narudžba prve velike cjelovečernje opere, ujedno najskupljeg projekta Operne kuće u Halleu. U povijesti te operne kuće samo je još jedan hrvatski skladatelj dobio narudžbu, Milko Kelemen, osnivač Muzičkog Biennala Zagreb. Praizvedba opere *Im Stein* trebala bi biti u lipnju 2021. godine, a komorne opere *Kein Mythos* u studenom iste godine.

10.1.1. *Pray, chuck, come hither*

Naslov je citat iz Shakespeareovog Othella, koji je bio predložak za komornu operu, iako je u ovoj verziji originalni tekst skraććen. Opera traje svega 20

⁵⁵ Preuzeto sa:

https://kritikaz.com/vijesti/Kritike/32493/Lutka_oslobo%C4%91ena_okova_rije%C4%8Di

⁵⁶ Godišnji festival suvremene komorne glazbe koju organizira WDR (Der Westdeutsche Rundfunk).

minuta. Napisana je za sopran, tenor, ansambl i vrpcu te premijerno izvedena na Taschenoperfestivalu u Salzburgu 2019. Solisti su bili sjajna japanska sopranistica Sachika Ito kao Desdemona i njemački tenor Eberhard Lorenz kao Othello/Iago. Prof. Stephan Winkler nakon izvedbe djela Pray, chuck, come hither u Berlinu istaknuo je “izvanredan suverenitet u skladateljskom pristupu glasu, osobito glasu na pozornici”.⁵⁷ Može se reći da je s ovim djelom skladateljčina borba i fascinacija operom zapravo tek počela.

Slika 9 Othello/Iago

Slika 10 Desdemona

10.1.2. *Im Stein*

Im Stein je djelo kojem je kao predložak zadan roman “U kamenu” Clemensa Meyera, koji vrlo precizno analizira mentalitet istočnih Nijemaca prije i nakon pada Berlinskog zida kroz oči prostitutki i kriminalnog miljea. Objavljen je i kod nas u prijevodu Helen Sinković. Budući da je Clemens Meyer također autor libreta, skladateljica će kroz stvaralački proces imati priliku usko surađivati s njim. Djelo režira Michael von zur Mühlen, a premijerno će se izvesti pod

⁵⁷ Preuzeto sa: http://www.hds.hr/ea/wp-content/uploads/2020/01/Cantus-218_219-web.pdf

dirigentskom palicom Michaela Wendeburga u Opernoj kući u Halleu. To je ujedno i zadnji projekt intendanta Floriana Lutza i Michaela von zur Mühlen. Sav novac i snagu uložili u ovaj projekt, time učinivši ovu operu najskupljim projektom mlade skladateljice u sezoni.⁵⁸

10.1.3. *Kein Mythos*

Libreto za ovu komornu operu, nastalu u okviru projekta Neue Szenen napisao je Dorian Brunz, a on govori o nemogućoj ljubavi na više razina. U središtu radnje je ljubavna priča između dviju žena u DDR-u s kraja 80-ih, neprestano skačući od blaženih i bolnih uspomena na prošlost, do stvarnosti današnjice. Zbog Covid 19 pandemije, ovaj projekt, koji Deutsche Oper Berlin provodi već peti put u suradnji sa Sveučilištem za glazbu Hanns Eisler je odgođen. Premijera opere planirana je 6. studenog 2021. godine u 20 h u “Tischlerei” berlinske Deutsche Oper.⁵⁹

10.2. Glojnaric o svojoj glazbi

“Nemam osjećaj obaveze ni prema kojoj vrsti glazbe, što je prilično oslobađajuće. Slušam i pišem ono što mi se sviđa, bez obzira na žanr.”⁶⁰

“U mom skladateljskom radu zvuk nosi neku priču, neki izvanglazbeni koncept kojeg reduciram i prevodim u nešto zvučno čija je primarna svrha da evocira neku emociju, da angažira publiku, da postoji neka reakcija, bilo mala ili

⁵⁸ Preuzeto sa: <https://slobodnadalmacija.hr/kultura/fiatovi-amortizeri-najbolje-zvuce-s-timpanima-dosadno-mi-je-slusati-djela-koja-zvuce-kao-stilske-kopije-velikih-skladatelja-od-prije-40-godina-kaze-28-godisnja-sara-glojnaric-639950>

⁵⁹ Preuzeto sa: https://www.deutscheoperberlin.de/de_DE/noch-keine-neuen-szenen

⁶⁰ Preuzeto sa: <https://www.zamp.hr/clanak/pregled/815/sara-glojnaric-jazz-je-oduvijek-bio-tihi-soundtrack-mojeg-odrastanja>

velika. Dosadno mi je slušati didaktična djela koja zvuče kao stilske kopije velikih skladatelja od prije 40 godina, jer su tu djela potpuno izvučena iz konteksta i danas nemaju isti "impact" kao što su imali tada. Svijet je bio drugačiji, tempo života sporiji, ljudi drugačiji, a opet istovremeno isti. Pretpostavljam da je to razlog zašto se moje skladbe bave popularnom kulturom i društvenim mrežama, jer je to moj današnji svijet, kojeg želim kritički promišljati.”⁶¹

⁶¹ Preuzeto sa: <https://slobodnadalmacija.hr/kultura/fiatovi-amortizeri-najbolje-zvuce-s-timpanima-dosadno-mi-je-slusati-djela-koja-zvuce-kao-stilske-kopije-velikih-skladatelja-od-prije-40-godina-kaze-28-godisnja-sara-glojnaric-639950>

11. Zaključak

U ranijim poglavljima ovoga rada predstavljene su hrvatske skladateljice koje su se istaknule u stvaranju vokalno-instrumentalnih djela i opera, ali koje nisu toliko poznate i čija djela nisu toliko izvođena poput onih Dore Pejačević. Počevši sa skladateljicom bogatog umjetničkog životopisa Đeni Deklevom-Radaković, na čijem sam autoskom koncertu imala čast nastupati sa skladbom *La mia terra* i Sanjom Drakulić, čiju sam ariju *Moja majka tebi je u srcu* također uvrstila u svoj pjevački repertoar, došla sam do sveukupno devet istaknutih skladateljica hrvatske vokalne baštine. U ovome radu se mogu pronaći i životopisi te vokalni opusi sljedećih skladateljica: Olja Jelaska, Tatjana Vorel, Sanda Majurec, Laura Mjeda Čuperjani, Mirela Ivičević i Margareta Ferek-Petrić, čija me je novonastala opera *Elsa* zaintrigirala i potaknula na to da sa skladateljicom pokušam dogovoriti jedan “interview” i uvrstim ga u svoj rad. Od skladateljica mlađe generacije istaknula sam Saru Glojnarčić, čiji me je pozamašan uspjeh zadivio, te sam odlučila ovaj rad završiti upravo s njom. Naravno, tu ne staje broj skladateljica u Hrvatskoj koje skladaju za glas. Jednako vrijedno bilo bi spomeniti i Tenu Ivanu Borić koja je napisala djela *Canto*, za mezzosopran i komorni ansambl, *Krilati pjevač*, za bariton i simfonijski orkestar te 2019. godine praisvela *Snovitost za klavir, klarinet i glas* u sklopu autorskog koncerta povodom proslave trostrukog 40. rođendana zajedno sa skladateljicama Viktorijom Čop i Ivanom Kiš u Koncertnoj dvorani Blagoja Berse u Zagrebu. Ivana Kiš također je pisala za glas. Istaknula bih *Sell yourself in marketplace*, za pjevačicu, ansambl dječjih glazbala, komorni ansambl i vrpču, *Galijot*, za dvije pjevačice i vrpču, *Protest* za sopran i orkestar te operu *Look at her Look at her Look at her*. Nove glazbene dimenzije, spoj glasa i elektroničke glazbe istražuje i Ana Horvat u undercut operi *TE* za 8 pjevača i elektroniku. Bianca Ban, značajna skladateljica glazbe za film, napisala je *Andante* za četiri ženska glasa. U pripremi je njezin autorski album

Metamorphosis koji će sadržavati 12 instrumentalnih i vokalno–instrumentalnih skladbi s ciljem afirmacije vlastitog glazbenog “branda” na međunarodnom tržištu umjetničke i primijenjene glazbe. Mlade, izrazito talentirane skladateljice s velikim potencijalom uspješnog razvoja također su Helena Skljarov i Linda Uran. Helena Skljarov autorica je djela *Isolation 2* za sopran i flautu. Glasu je dala značaj i u svojim komornim i orkestralnim djelima poput *Petrov i Kamarov*, *Nocturno*, *Hasards Noirs des Voyages* i *Nothing, Almost*. Linda Uran kompoziciju je diplomirala 2019. s predstavom *Priležnici*, glazbenom komedijom u kojoj je ujedno protagonistica. Pored glazbeno-scenskog djela za soliste, zbor, orkestar i glumce praižvedenog u Zagrebačkom gradskom kazalištu Komedija napisala je *Zbirku solo pjesama za glas i klavir*. Zbirka sadrži 17 pjesama, od kojih je većina već izvedena. Postoji još popriličan broj skladateljica mlađe generacije čije je stvaralaštvo tek u usponu i koje nisu istraživane za ovaj rad, no sigurna sam da ćemo ubrzo moći slušati i njihove praižvedbe te da će se u budućnosti o njima tek pisati.

12. Literatura i mrežni izvori

1. Barbieri, Marija, Hrvatski suvremeni skladatelji – Olja Jelaska, Zagreb: Cantus, Hrvatsko društvo skladatelja, 2006.
2. Građa Laure Mjede Čuperjani dobivena uz osobni razgovor preko internet mreže s kojom sam se poslužila (21.04.2021.)
3. Građa Margarete Ferek-Petrić dobivena uz osobni razgovor preko internet mreže s kojom sam se poslužila (18.05.2021.)
4. Građa Mirele Ivičević dobivena uz osobni razgovor preko internet mreže s kojom sam se poslužila (17.05.2021.)
5. Građa Tatjane Vorel dobivena uz osobni razgovor preko internet mreže s kojom sam se poslužila (20.05.2021.)
6. Hrvatsko društvo skladatelja, Generacija 40 – u povodu 40. rođendana, Zagreb: Cantus, 2011.
7. Hrvatsko društvo skladatelja, Novi val, Zagreb: Cantus, 2010.
8. Hrvatsko društvo skladatelja, Olja Jelaska – u povodu 50. rođendana, Zagreb: Cantus, 2017.
9. Hrvatsko društvo skladatelja, Sanja Drakulić – u povodu 50. rođendana, Zagreb: Cantus, 2013.
10. Kos, Koraljka, Dora Pejačević, Zagreb: Muzički informativni centar koncertne direkcije Zagreb, 1998.
11. Kos, Koraljka, Dora Pejačević, Zagreb: Muzički informativni centar koncertne direkcije Zagreb, 2008.

Mrežni izvori:

1. <https://www.bib.irb.hr/283599>
2. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=47324>
3. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57208>
4. <https://www.klasika.hr/index.php?p=article&id=357>

5. <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11096>
6. <https://www.hds.hr/clan/dekleva-radakovic-deni/>
7. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu%3A4773/datastream/PDF/view>
8. <https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133000853>
9. <https://core.ac.uk/download/pdf/197586498.pdf>
10. <https://porestina.info/povodom-rodendana-deni-dekleva-radakovic-u-muzeju-mimara-u-zagrebu-odrzan-je-svecani-koncert/>
11. <https://www.poup.hr/programi/amaterizam/mjesoviti-pjevacki-zbor-joakim-rakovac/>
12. <https://www.glasistre.hr/glazba/u-povodu-rodendana-skladateljice-pijanistice-harmonikasice-voditeljice-zborova-veliki-aplauz-za-deni-dekleva-radakovic-u-zagrebackoj-mimari-602274>
13. http://www.hds.hr/ea/wp-content/uploads/2020/01/Cantus-218_219-web.pdf
14. <https://www.hds.hr/clan/drakulic-sanja/>
15. <http://www.uaos.unios.hr/wp-content/uploads/2019/02/BIOGRAFIJA-Drakulic-Sanja.pdf>
16. <http://www.uaos.unios.hr/amo-team/red-prof-art-sanja-drakulic/>
17. <https://www.klasika.hr/index.php?p=article&id=1269>
18. <https://www.vecernji.hr/kultura/opera-hnk-osijek-svi-bi-htjeli-biti-kraljevi-a-u-dusi-su-konjusari-275267>
19. <https://www.matica.hr/kolo/320/iskazana-zivotnost-suvremene-glazbe-20853/>
20. <https://www.hds.hr/clan/jelaska-olja/>
21. <https://www.cantus.hr/index.php?opt=shop&act=show&id=130&lang=hr>
22. <https://mojzagreb.info/zagreb/olja-jelaska>
23. <https://www.cantus-ansambl.com/hr/vijesti/olja-jelaska-o-praizvedbi-komorne-opere-u-traganju-za-plavom-pticom>

24. <https://radiokrizevci.hr/2020/06/susret-s-pijanisticom-tatjanom-vorel-krizevci-u-srcu/>
25. <https://www.krizevci.info/2006/03/14/tatjana-vorel-golubizlafe-kolafe/>
26. <https://www.hds.hr/clan/majurec-sanda/>
27. <http://www.uaos.unios.hr/wp-content/uploads/2019/02/BIOGRAFIJA-Majurec-Sanda.pdf>
28. <https://www.cantus.hr/index.php?opt=shop&act=show&id=382&lang=hr>
29. https://issuu.com/mare08/docs/eho_2011_2012/34
30. <https://mapu.unipu.hr/mapu/laura.cuperjani>
31. <https://www.arena-international.net/index.php/component/content/article/119>
32. <https://www.hds.hr/laura-mjeda-cuperjani-rezidentna-skladateljica-festivala-podium/>
33. <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/komunikacija-je-jedan-od-imperativa-skladanja-543393>
34. <https://www.musicaustria.at/neue-musik-ist-kein-genre-es-ist-eine-denkart-mirela-ivicevic-im-mica-interview/>
35. <https://www.hds.hr/clan/ivicevic-mirela/>
36. <https://cargocollective.com/mirelaivicevic>
37. <http://arhiva.nacional.hr/clanak/33716/5-novih-hrvatskih-opera-na-biennaleu>
38. <http://www.hds.hr/ea/wp-content/uploads/2015/02/Cantus183-184-web.pdf>
39. <http://www.hds.hr/clan/margareta-ferek-petric/>
40. <https://www.margaretaferekpetric.com/>
41. <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/intervju-ferek-petric>
42. <https://volksgruppen.orf.at/hrvati/stories/3067310/>
43. <https://www.roditelji.hr/vijesti/sara-glojnaric-mlada-skladateljica-dobitnica-prestizne-32-nagrade-ivo-vuljevic/>

44. <https://progettopositano.org/stipendiaten-2020-2/>
45. https://radio.hrt.hr/aod/sara-glojnaric-skladateljica/373886/?fbclid=IwAR0tRV2qrKACr5FEwJpKYNoOhN_NP3uWciyjnBw20rTCQ2Ai7NhlgaEmYYQ
46. http://www.hds.hr/ea/wp-content/uploads/2020/01/Cantus-218_219-web.pdf
47. <https://100posto.hr/scena/stara-hrvatska-bajka-uz-hrvatsku-suvremenu-skladateljicu-dobila-novo-ruho-na-kazalisnim-daskama.html>
48. https://www.editionjulianeklein.de/composers.php?composer_id=100019§ion=works
49. <https://saraglojnaric.com/dates-concerts/>
50. <https://slobodnadalmacija.hr/kultura/fiatovi-amortizeri-najbolje-zvuce-s-timpanima-dosadno-mi-je-slusati-djela-koja-zvuce-kao-stilske-kopije-velikih-skladatelja-od-prije-40-godina-kaze-28-godisnja-sara-glojnaric-639950>
51. https://www.deutscheoperberlin.de/de_DE/noch-keine-neuen-szenen
52. <https://www.matica.hr/vijenac/669/trostruki-cetrdeseti-roendan-29607/>
53. <https://www.hds.hr/clan/kis-ivana-2/>
54. <https://www.zamp.hr/projekt/pregled/2241/bianca-ban-dobitnica-potpore-na-natjecaju-international-hrvatskog-drustva-skladatelja>
55. <https://helenaskljarov.com/>
56. <https://extravagant.com.hr/linda-uran-svaki-ton-i-akord-u-mojoj-kaoticnoj-glavi-imaju-boju-sto-mi-pomaze-kad-komponiram/>